

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

AXEL OLRIKS
BREVE

TIL
HOLGER BEGTRUP

GYLDENDAL
MCMXXIV

AXEL OLRIKS BREVE

TIL
HOLGER BEGTRUP

GYLDENDALSKE BOGHANDEL - NORDISK
FORLAG - KJØBENHAVN - KRISTIANIA
LONDON - BERLIN - MDCCCXXIV

TIL MINDE OM
DEN DANSKE VIDENSKABSMAND

AXEL OLRIK

1864 — 3. JULI — 1924

FORORD

I Aaret 1881—82 opholdt jeg mig som theologisk Kandidat i København for at studere „Oldnordisk“. — Da jeg en Dag var oppe i „Den danske Samling“ for at efterse nogle Sager fra Stenalderen, lagde jeg Mærke til en høj ung Mand med rødligt Haar, spirende Skæg og Brillen. Han stod fordybet i Betragtning foran en af Kasserne under Vinduet og saae saa sagkyndig ud, at jeg gik hen og spurgte ham om noget, jeg ikke selv kunde hitte ud af. Han vendte et Par meget smukke lysebrune Øjne imod mig, svarede straks, ivrigt og stammende, paa mit Spørgsmaal og kom snart ind i et lille Foredrag om Emnet, mens han trak mig fra det ene Skab til det andet for at vise mig forskellige Oldsager, der hørte til samme Gruppe som dem, jeg søgte. — Jeg maatte beundre hans Indsigt, men kunde ikke lade være i mit stille Sind at gøre Sammenligninger mellem den lærde unge Arkæolog og Poul Møllers „Licentiat“, saa meget mere, som han stadig førte mig baglæns gennem Stenalderen, for at vise, hvad der laa forud for det, vi sidst havde talt om. — For Resten fandt jeg ham paa een Gang saa grim og saa køn, saa kejtet og saa klog, saa selvsikker og selvfor-glemmende, saa tjenstvillig og saa docerende, at jeg straks følte, jeg her havde gjort et meget værdifuldt Bekendtskab.

Saaledes var mit første Møde med *Axel Olrik* i hans Rusaar. — Vi havde ganske vist begge gaaet i Metropolitanskolen, og jeg mindedes fra den Tid hans ældre Broder *Hans*. Men da jeg blev Student fem Aar før Axel, havde jeg ikke lagt Mærke til ham. — Nu kom vi til at gaa sammen til *Svend Grundtvigs* Forelæsninger over den ældre Edda og traadte snart i livlig Forbindelse paa Studiets Vegne. Hans Hjem var i Rahbeks Allé, og jeg boede den Gang i Istedgade, saa vi havde let ved et lille Løb til hinanden, naar det gjaldt at laane en Bog el. lign.

Mit Forspring i Alder og almindelig Udvikling opvejedes af hans ubetingede Overlegenhed i videnskabelig Retning. Jeg var en vordende Skolemand, der søgte Sagkundskab til Brug for folkelig Oplysning. Han var en lærd Gransker, som med Liv og Sjæl var med dær, hvor Grænserne flyttes paa Videnskabens Felter. Men vi var samstemte i vor dybe Begejstring for det nordiske Aandsliv i gamle Dage, og gennem fælles Kærlighed til Fædrenes Minde sluttede vi et Venskab, der i Førstningen var mere sagligt end personligt, men som i Tidens Løb blev ægte menneskeligt.

Axel Olrik trængte meget til en forstaaende Ven. Udenfor sit gode Hjem havde han vist den Gang ingen, som han kunde vise Fortrolighed, og han længtes dog i høj Grad efter at dele sine Tanker med en anden. Han følte sig ensom blandt de jævnaldrende Studenter, der intet anede om hans stærke videnskabelige Drømme og deres Sammenhæng med hans rige danske Hjertelag. Men hos mig fandt han noget af den savnede Forstaaelse og blev derved lokket ud af den Særhed, som truede hans ædle Personlighed.

Da jeg i Efteraaret 1882 blev Lærer paa *Askov Højskole*, begyndte der en Brevveksling imellem os, som for hans Vedkommende væsentlig var fortsatte Meddelelser om hans Studier, mens mine Breve bragte ham Bud fra en aandelig Verden, der hidtil havde været ukendt for ham.

Hvad jeg kunde fortælle om Livet paa en grundtvigsk Folkehøjskole, var langt mere i Samklang med det, som fyldte hans eget Sind, end hvad han oplevede blandt de københavnske Studenter. Han fik derved Lyst til at lære den folkelige Oplysning nærmere at kende, og ved de Besøg, han gjorde paa Askov, blev han snart en varm Ven af Højskole-sagen. Ved Lærermøderne paa Askov Højskole gjorde han Bekendtskab med Præsten *Dr. H. F. Feilberg*, der senere blev hans nære Ven og Medarbejder. Dær knyttede han ogsaa de første Forbindelser med Kendere og Samlere af Folkeminder. Men det vigtigste var dog, at han i det folkelige Liv, der førtes i Højskolekredse, fik det levende Mellemlid, han havde savnet, mellem sin videnskabelige Syssel og det danske Folkeliv, som var dens Emne. — Uden denne Livsforbindelse med det vaagne danske Folk kunde han aldrig have bygget den ny Videnskab, som han blev Banebryder for, paa saa bredt et Grundlag eller fyldt den med saa rigt et dansk poetisk Liv, som han gjorde.

Axel Olrik var i mine Øjne en født Videnskabsmand med noget af Geniets Skaberkraft. Det var herligt at følge hans Bane fra den første Ungdom til hans modne Manddom, og jeg nægter ikke, at jeg gjorde store Øjne, da jeg efterhaanden saae hans Væsen løse sig ud af det sære Hylster, som det bar i Studenterdagene, og udfolde sig videnskabeligt, kunstnerisk og rent menneskeligt i hans Livs aan-

delige Størværk og i hans elskværdige, paa een Gang saa mandige og barnlige Personlighed.

For nogle Maaneder siden fik jeg Anledning til at tage de mange Breve frem, som han havde sendt mig i Aarene 1882 til 1895, mens jeg var Lærer paa Askov Højskole. Jeg læste dem paany med den Forventning, at de vilde give adskillige spredte Træk til Belysning af hans Personlighed. Men hvor forundret blev jeg ikke ved at opdage, at denne Række Breve trods Spring paa flere Maaneder giver et aldeles sammenhængende Billede af Brevskriverens videnskabelige Udvikling fra den Tid, han begyndte sine Studier, og indtil han som Doktor i Filosofien stod fuldt rustet til sin ejendommelige Livsgerning. Her laa jo for mine Øjne *en dansk Videnskabsmands Genesis*, hans Tilblivelse, skildret af ham selv midt under Væksten og skrevet lige ud af hans ærlige unge Sind!

Det maa vel kaldes et værdifuldt historisk Kildeskrift, og jeg følte straks, at det var min Pligt at lægge disse Breve frem for den danske Læseverden. De maa vist kunne give den studerende Ungdom gode Tilskyndelser og vække Sans i videre Kredse for Axel Olriks ejendommelige Indsats i det danske Aandsliv.

Ved Udgivelsen har jeg intet forandret i Brevenes Indhold eller Form og kun udeladt en enkelt personlig Bemærkning. — De morsomme Svingninger i Retskrivningen maatte naturligvis følges med særlig Troskab her, hvor vi har en ung dansk Sprogmand for os.

Mine Breve til Olrik har jeg ikke fundet det værd at medtage. Fra dem har jeg kun hentet en Del af de Oplysninger, der meddeles i Noterne bag i Bogen.

Axel Olriks Breve udsendes paa den Dag, da han vilde have fyldt 60 Aar. Det minder vemodigt om, at han døde midt i sin Manddomsalder. Men dette bør mane os til at bruge hans tidlig sluttede Livsværk til Gavn for kommende Slægter.

Holger Begtrup.

I.

Rahbeksallé 2. V. 4—4—82.

Kjære Begtrup!

ikke sandt?
det var dog en farlig skade,
jeg dem ikke hjemme fandt;
thi mod deres ny ballade-
hat min hue sikkert vandt.
Havde de blot set min hue!
— den, jeg just har kjøbt idag, —
sikkert de for sådant skue
lod den hele verden bag:
silken stråler blank og sort
net den hvide snor forskønner,
den lakerte skygge kort!
dannebrogskokarden! Lønner
det sig ej at give agt?
hvilken skönhed! hvilken pragt!
Ingen hat som huen kjön er;
mestendels jeg sværge tör,
ej der gives sådan bör.
De er vist en slem filister
sådan hat de holder dem.
(finder de mig altfor bister?
er i aften jeg no'et slem?)
Hvorfor ta'er de ej en hue?

ingen hat er rask som den
 når mod himlens høje bue
 den af blæsten hvirvles hen;
 huen stråler, himlen ses at blåne
 og dens purpur låner solens glans,
 som af hav ildrøde måne ...

— — stands! det er vist for romantisk
 eller også for pedantisk.

Huen er den bedste, finder de
 ikke også, at den passer
 os, som mere let og fri;

— — men hvad gjør jeg her? jeg spadser;
 thi den sag er jo forbi;
 hatten bort de vil ej gi'e.

Gid den må deres *kæreste* behage!

(de anerkjender da vel dette ord);

men jeg for min del vil den vrage,
 forskjelligheden er i smagen stor.

Jeg mig pynter for den unge vår
 for at glæde mig ved glans i *hele* livet,

Det vel nok en ende får;

men det næste „er ej givet“.

mon min skæbne til en kærest går??

.....

AO.

P. S. hvis det muligvis dem stöder,

at jeg går på versefödder,

kan jeg skænd vel af dem vente,

— når de kommer for min Snorre hente.

Det er sandt! hör om den bog,

Worsaae, som derhjemme

jeg kom til at glemme,

et ungt menneske modtog

den og loved med den tage,

da han vil til Birkröd drage;
 jeg den gav uden forhaling,
 thi han tog den sagtens på befaling.

AO.

2.

Rahbeks allé 2. V.

Søndag 26 november 1882.

Kære Begtrup!

Det ær længe siden, jeg har set dæm; åg mæns di var i byen, var det ændda kun sparsåmt, jeg så dæm. Jeg har ingensinde hørt noget, åm hvårledes di lever, lærer åg læser; kan di fårtsætte di nordiske studier?

Mæn dær ær en ting, dær interesserer mig måske ændnu mer ænd dæres studier, dæn gærning, hvåri di deltager på Askov.

Nu må jeg först sige dæm, hvår får jeg spør dær-åm: Dær ær under fåredrag åg diskussioner i Studentersamfundet ingen sag, dær i dæn grad ær bleven gænstand får behandling såm skolesagen; igår var dær åm almueundervisningen, fårrige lördrag åm höjskolen i Sorø, åg en tidligere lördragften havde Nörregård (höjskolefårstanderen) håldt fåredrag dær åm. Dær ær under diskussionen fræmkåmmet mange anærkændende utalelser åm höjskolernes virksåmhed, samtidig mæd et stærkt ønske åm, at di n u måtte kunne løse dæn grundtvigske åpgave at være fålkets lære-, ikke blåt vækkelsesanstalter, kårt: give en undervisning mæd ståftilegnelse — ligesåm dæn udvidede fålkehöjskole på Askov var begyndt.

Jeg ved intet åm Askov¹⁾ (får et godt år siden

¹⁾ dæsværre blev dær (ved uagtsåmhed) ikke sændt Schröder en indbydelse til Samfundet, mæns han var i Kbhvn. i oktober

kændte jeg det ænd ikke af navn, — hvilken uvidende åg snævertseende Københavner!) fårtæl mig ved lejlighed noget. Hvad fag har di? hvad ståf behandles dær? i fåredrag? overhøring? samtalefårm?

jeg har vist mer at spørge åm, ænd di ræt hurtig kan svare på. Får di tid så fårtæl mig tillige dæres åg dæres kreds's mening åm, hvårvidt dæn påtænkte højskole i Sorø bör dannes åg bæres af grundtvigske mænd, æller åm alle fålkets, Danmarks, bædste lærerkræfter skulle søge dærtill. Det første var indhåldet af Nørregårds fåredrag; det sidste talte Harald Holm, fålketingsmanden, får under diskussjonen; — åg det var væl ågså Grundtvigs mening. — Dær var fårræsten ågså stærk behandling af, hvårledes Grundtvigianerne vilde stille sig til dæn sindige, rolige, (dær brugtes ordet „exakt“, som dåg kritiseredes af dr. Fredericia) videnskab, særlig kritikken, hvårtill dær hævistes til Nutzhorn på Askov o. a. såm eksempler på videnskabelige Grundtvigianere.

Trier (pædagogen) förte ås dær ind på spørsmålet: kritik åg tro, hvår Holm hævdede trosfriheden tappert; dæn hele strid åm dette spørgsmål burde ællers være undgået. Det sagde ågså dr. Fredericia da jeg senere talte mæd ham (på bibliotekets udlånstue).

Å propos åm Fredericia, jeg hører hans aftenfårelæsninger over dæn ængelske bårgerkrig, våldsåm interessante. Jeg fårtsætter fårræsten Fausbøls sanskrit; mæn tænker at standse til jul. Oppermann blev mig får indhåldsløs; nu læser jeg gotisk sammen mæd nord. filol. Jakobsen. Jeg hører Grundtvig åg Gislason, han ær jo en pindehugger; mæn dær ær en åmhu åg agtelse får fakta åg ænkeltheder, såm man kan lære meget af. — Jeg har i dæn senere tid ved læsning af sagnene ågså gjort mig bekændt mæd

en del af kæmpeviserne (især får dæn kritiske behandling af disses navne, kan det være interessant at stille det gislasonske spørgsmål: hvad fårdrer metret?), hvår dær ved at sammenligne di fårskællige tækster kan fås meget ud; især har jeg kunnet undersøge færøiske Sigurds-kvæder æfter Grundtvigs (håndskrevne) værk. Han ær åg bliver dåg min bødste mand; det ær hans arvtager, jeg vil være.

Di stiller mig væl det spørgsmål, åm jeg ær en videnskabelig muldvarp, af hvæm dær kun findes spor i dæn dyngge kritisk muld, dær ligger fræm får alle dær vil sprede dæn ud over marken mæn hvis eget liv ær skjult får dagens lys åg fræmmed får solens stråler, — så kan jeg berolige²⁾ dæm mæd at jeg både taler mæd andre mæennesker åg gærne søger naturen åg interesserer mig får almene spørgsmål (i hvilken anledning jeg skriver dæm dette til); jeg ær næsten „halv Grundtvigianer“ i dæn iver, hvår mæd jeg hører åm en sag, hæller ænd læser åm dæn. Mæn hvis di ær så stor en væn af „det levende ord“, at di ikke sætter pæn til papir, så vil di nåk, næste gang, di kåmmer hær til byen, se ind til dæres

A. Olrik.

Æfterskrift: Ær dær skole på Askov åm sårmeren; jeg kåmmer vist i juli æller så til dæn egn. Måske jeg da kunde få skolen at se.

Æ. S., den anden. Da min kusine Marie Heiberg ær hær ude, benytter hun lejligheden til at sænde dæm en hilsen.

²⁾ jeg hæller ikke i fårhåld til mit studium ær dæn tørre smålighed. Indtrængen i sagnet kan bidrage meget til fårståelse åg åndelig deltagelse i det; åg i alt fald trænger dær sig under åg æfter dæn kritiske behandling synspunkter ind får middelalderens digtnings frodighed åg friskhed. Mæns man ser, hvårledes sagnfårmer åg værs fårdunkles åg dør får bevidstheden, giver fålkedigtningen di døde stumper et nyt liv mæd andet. Dærved kan sagnet til enhver tid afspejle sin samtids åndsliv.

3.

Rahbeks allé 2. V.

d. 8 april 1883.

Til lykke, kære Begtrup! til lykke — for at tage det sidste først — til at di fik guldskillingen; (når man har endt et arbejde, er det altid rart i konkret form at se lønnen). Men også til lykke til, at di tog selve arbejdet op; det var så ypperligt et emne, at det var synd, om det ikke bearbejdedes, og der var ikke andre end dem, der kunde gøre det; jeg kunde have lyst til et sådant arbejde, men mine nuværende kundskaber slå ikke til, jeg vilde vist forresten være 10 el. 20 år om at komme gennem stoffet; di ved, jeg er smålig. Også deres arbejdsmåde, at samle stoffet under di naturlige rammer, synes jeg rigtig godt om. At di ikke har givet dem af med litteratur om spørgsmålet, mener jeg, nærmest fortjener ros; jeg hader bøger og jeg hader hypoteser. Prof. Grundtvig mener, det er, fordet jeg selv vil lave dem; og dette er nok halv sandhed. Men jeg holder virkelig af, kun at få sådanne regler frem, som stoffet selv danner, idet det lægges for.

Jeg burde have anet, di havde dette arbejde for, men jeg tænkte ikke på det, skönt jeg kendte at di mærker, der i universitetets bøger stod ved mytologiske steder, var fra deres hånd. Det vilde interessere mig meget en gang at læse deres skrift, jeg har selv samlet lidt i samme retning. Men mine mytologiske noter omfatte sitater af allehånde sagn og viser. Jeg havde lyst til en gang at tage for: kilderne til Danmarks hedenske gudetro (uafhængigt af di på Island bevarede digte og fortællinger); Saxe er jo den ypperste. Jeg tænker på at tage ham for til efteråret; så kan vi se, hvem der får di bedste samlinger ud af det. Nu i dette forår har jeg været

så optaget af læsningen af kongesagaerne og undersøgelse om deres kilder og indbyrdes forhold. Det er ikke fuldt så morsomt nu som det var da jeg var ved di ældre sagaer; jeg må en gang imellem krydre det med lidt Sólarljód eller Eddakvad. Mine fingre klør efter at sammenstille både Sólarljód og Völuspá¹⁾ med det norske „draumekvæde“ m. m. Også at få Sigurdsdigtningen i oldtid og middelalderen sammenlignet grundigere end hidtil er et af mine mål i en ikke for fjærn fremtid.

Jeg vilde tilslut skrive dem noget om vor skole, jeg mener Samfundets arbejderundervisning; men di må sikkert have set så meget om den i bladene, at det kun bliver gentagelse. Det var nær ved, at di kunde set undertegnede sidde på kateder og lære en snes arbejdere „skrivning“ (lad være med spydigheder om min retskrivning; jeg skulde naturligvis være artig og følge Grundtvig); men der var ingen rum at få. Di ved nok, hvorledes det offentlige stillede sig til sagen om at give skolestuer; di var bange for at vi skulde lære arbejderne ateisme, socialisme og andre uhyggelige -isme'r (nihilisme).

Sagen (jeg mener skolesagen) går for resten godt og Samfundet ikke dårligere; det sidste, vi har kastet os over, er — di tiltænker vist ikke di folk sådant — skandinavisme. Der er nedsat et udvalg for at fremme ændringen af stipendielovene og fundatserne således, at understøttelserne også kan nydes ved di andre nordiske universiteter. Der vil rimeligvis først komme et almindeligt studentermøde og så en henvendelse til universitetsrådet. Jeg sætter

1) vigtigt med hensyn til (den nuværende redaktjon af) Völuspá's alder er ordet *dreki* (sidste vers); det forekommer første gang hos Sigvat (Hkr. O H.k. 157.). Arkæologien kender ikke draget för 11te årh.

naturligvis (i så tilfælde) deres navn med på en adresse.

Nu lev vel i studier og skolevirksomhed (jeg finder nok en gang til sommer vej ind at se hvad Askov er); kommer di atter til byen ser di nok ind til deres

Axel Olrik.

gaude quod mille te spectant oculi loquentem.

E. S.

Under diskussionen om stipendie-skandinavismen udtalte kand. Nergård af vor bestyrelse sig omtr. sådan: „jeg talte nylig med en ven, han sagde, han vilde rejse til Askov og være der et par dage. — „hvorfor det, du er jo ikke grundtvigianer“ — for han var snarere lige det modsatte¹⁾ — „Nej men jeg vil lære hvorledes man lærer og lever der.“ — — Det samme var det jeg tænkte dette skulde betyde naar danske Studenter tilbragte et halvår af deres studeretid ved et fremmed universitet osv“

Mærk, hvor man betragter höjskolen dér som et midtpunkt for en stor del af vort åndelige liv.

4.

Rabeks allé 2. V.

Søndag 7—10—83.

Kære Begtrup!

Kan di ikke samle mig nogle sagn, hils også Nutzhorn og spør, om han har eller kan få noget. Det skulde gerne være historiske sagn, om kendte eller ukendte begivenheder og personer. Jeg plager alle folk, jeg kender, for det; og jeg gennemgår nye og gamle bøger for at få et overblik over Danmarks historie på folkemunde. Det var noget at anvende me-

1) en omskrivn. for ateist

gen tid på, måske et menneskelivs gerning, at samle alt, hvert sagn og vise der knyttede sig til Danmarks historie. Udgi' dem i en stor samling, som Danmarks gml. Folkeviser. At tage den hele række for, sådan som Gr. har taget enkelte sagn for (især Valdemarskredsen). At undersøge hvorlænge hver person og hver tidsbevægelse har levet i mindet: normannertog, kristendom og hedenskab, papisme og luteranisme, krig og pest, og lovgiverkonger og hvor meget andet, der giver rige bidrag til det danske folks åndsliv: at vise vort folk, som det selv har skreven sin historie! — Hvad vilde di synes om sådant et værk?

Og så en foreløbig samling, et udvalg, i mere folkelig, almenlæselig, form, omtrent som Thieles folkesagns første del, men med noget mere kritik og større fuldstændighed i valget af stykkerne, måske med ganske korte indledninger.

Men för jeg kan tage det hele for at udarbejde nogenlunde samlet, må vist enkelte punkter få en egen behandling; jeg havde lyst en gang at sige et ord med i lavet om Buris og Liden Kirstin, ikke opbyggende og ikke nedrivende, men med kritik, skille- og skelne-evnen.

Efter at have skreven en mængde uforståelige ting vil jeg meddele at jeg har sendt skolelærer Holm i Feldballe brev om oldsagerne og givet ham frit valg mellem at sende nogle nu (jeg angav nærmere hvilke) eller at lade mig sende dem til sommer (eller også slet ikke at give noget). Jeg har intet svar fået endnu, men mener da, han vil lade mig selv gøre udvalget til sommer.

Når di ser pastor Matthisen, så hils ham og bed ham samle sagn. Og når di ser dertil duelige

folk, så bed dem samle enten jeg kender vedkommende eller ikke.

Nu lev vel! og skriv ved lejlighed til

deres

Axel Olrik.

E. S. Jeg havde sat mig for at vente med at skrive til dem, til jeg fik svar om oldsagerne; men så trængte en række tanker til at fæstnes til papiret, dem, der ikke kunde få plads i mine sorte mapper: så drev tankerne mig til at skrive et sådant „sturm-und-drang“-brev; en anden gang får di nok et bedre.

5.

Rabeks allé 2. V.

Fredag d. 9—11—83.

Kære Begtrup.

Tilgiv at jeg besværer dem med et brev til, inden et svar på mit sidste brev har givet mig opfordring til at skrive påny; men afståelsen af di omtalte oldsager¹⁾ foreligger for lang tid siden. Hvis di vil have dem *straks*, kan di enten skrive til skolelærer Kr. Holm, Feldballe pr. Rönde, eller til mig; eller også kan jeg besørge dem sendt afsted, om jeg *til sommer* kommer til min onkels.

Endnu en forretningssag. Vil di eller Askov bibl'. være med at tage en samling eksemplarer af Vigfussons corpus poeticum boreale (sådan er det vist, hans ny værk hedder, indeholdende Eddadigte og skaldekvad i ny, grundig udgave) bogladeprisen er 40 kr.; men det siges at om der kan samles 20 deltagere, kan den fås for 20 kr. Hvis der ønskes et eksemplar

1) et flintbor og en (halv) stenhammer med skafthul

må jeg have brev snarest (ellers får jeg nok et ved lejlighed).

Jeg er ellers ikke stort ved humøret i denne tid for den ny eksamensordens skyld, der skal tvinge folk til ikke at tage magistergrader. Andre huer den ret godt, da der er bestemt (i sider aftalt) pensum i alle ting, og eksamenen måske er lidt lettere end mag.graden. Var jeg forlovet, vilde jeg måske synes det samme; men nu har di jo dømt mig til coelibat.

Jeg har forresten været ivrigt inde i middelalderens krøniker og årbøger; di kender min muldvarpenatur, når jeg finder muld at grave i; men nu skal jeg over til reformatjonslitt., som vist slipper en del lettere; det skulde da være Kristjern Pedersen. — Hvor går det med studierne? til husbehov? når man skal tænke på kæresten mer end „en halv time hver dag.“

Lev vel.

Deres

Axel Olrik.

Hils Nutzhorn. Jeg har igen haft et lille stykke i H.bladet; hvad synes di og han om det? N. finder det vel ikke for ufolkeligt.

6.

Rabeks allé 2. V.

Torsdag d. 15—11—83.

Kære Begtrup

Det er ikke af ligegyldighed, at jeg ikke er mødt ind i den ny forening, men af iver. Jeg har pirret ved folk; men di gode Københavnerer finder, „der er så mange foreninger“. Di nordiske filologer var heller ikke ret med, mit håb står dog der til Jakobsen, som jeg endnu ikke har talt med om den sag.

Måske der lader sig noget gøre med Wimmer og Fausbøl. — Send mig di historiske sagn (Margrete, CIV osv.), at jeg i det ny tidsskrift lejlighedsvis kan føre en lille flok af sammenhørende historiske sagn: at være flere i flok det højner dem. Kendte jeg E. T. K., vilde jeg foreslå ham at lade mig få alle historiske sagn på lignende vilkår. — Hils Nutzhorn, at jeg er i Kristjern Pedersen, og dybt inde i hans historieskrivning. Han står for mig som slutstenen på en række middelalderlige forfattere, der umiddelbart eller middelbart påvirkede af Sakse og søgende stof i folkesagnet, arbejde på at lade krønicken fortrænge den tørre årbog; se det skulde der nu også skrives en hel bog om, hvortil jeg dog nu ikke har tid at fuldende forstudierne; jeg skal videre frem og have den danske litteraturhistorie igennem — til examen, måske endda til den ny.

Nu får di undskylde det uordentlige brev; men jeg skriver i reglen for en eller anden småtings skyld, og så trænger sig meget andet ind og laver roderi af tanker og ord. Nu får di „tage til takke“ med dette fra

deres

Axel Olrik.

E. S. En fremstilling af middelalderens historieskrivn. skulde se omtrent således ud:

- I levnedbeskrivelser (vitæ); der har jeg næsten intet af stoffet.
- II årbøger 1) ældre småforsøg.
- 2. den ældre Lundeårbog (fra Absalons tid, for den ældre (romerske, frankiske) tid ligner den di isl. årbøger i Flateyjarbók o. l., for den yngre tid en på sine steder ret livlig årbog) skade at — den er tabt i sin oprindelige skikkelse — den kun i udtog påvirkede:

3. di senere talrige årbøger, af hvilke den årbog i S R D 1 som fejlagtig kaldes „Esromensis“ har det bedste udtog.

III krøniker.

1. di ældre af Adam af Bremen påvirkede.
2. kongerækker i dansk sprogform og sagnkrøniker fra Valdemarstiden (deriblandt Sven Åkesön)
3. Sakse grammaticus eller runemester
4. optegnelser af samtidens historie (Valdemar sejrs lille krønike fra Sorø, Valdemarssønnernes krønike.
4. middelbart påvirkede af Sakse:
 - Runekrøniken („anden runerække“)
 - „Erikskrøniken“. (Ryårbøgerne)
 - do, i anden redaksjon og i oversættelse
5. påvirket af Sakse:
 - Saxes fortsætter („Thomas Gheysmer“)
6. middelbart påvirket af Sakse:
 - Rimkrøniken („then danske krønike“)
7. Kristjern Pedersen, den danske (Dacus) påvirket af Sakse og Rimkrøniken.

Hvis det ikke går op for dem, at der er en „mening“ med disse overskrifter, så håber jeg en gang at kunne give noget mere end overskrifterne. — Nu lev vel med lærergerning og Bjovulf, og hvad andet godt di har for.

7.

Kære Begtrup.

I—I—84.

Jeg har længe været ved at skrive til dem til tak for deres sidste 2 breve slag i slag eller i anledning af deres anmeldelse af Sv. Gr.'s folkeæventyr. Jeg glæder mig ved den indgang, di finder, selv i kredse,

der ellers ikke er æventyrelskende. Jeg fik den til jul og har naturligvis haft megen glæde af dem. Jeg fik også Tang Kristensens sidste samling og kastede mig straks over dens „kunstbog“ for at pumpe mytologi (hedensk-kristelig) af trylleversene. Det er ellers ikke meget, jeg har kunnet sysle med folke-minder. Jeg har middelalderens litteraturhistorie for, især den svenske, hvori mange af rødderne til vor egen ligger. Det kunde næsten blive til et stykke i H.bladet; men jeg kan ikke komme på et navn til det. — Jeg må nu have fat i forrige århundreds litteratur inden universitets-halvåret kommer med forelæsninger, historiske overhøringer og latinske stile. I sådant, ikke helt lysteligt kvarter har jeg indrettet mig så godt det lader sig gøre; jeg er gået ind i en lille filologisk foredragsforening (mit første foredrag har jeg tænkt skulde være: Danmarks historieskrivning i middelalderen). Den forening kan også være et afløb for min lyst til at grave mig ind i enkeltheder. — Når jeg vilde give et fuldstændigt billed af hvad jeg har for i vinter, måtte jeg også tale om arbejderundervisningen og om den liberale studenterforening; men når den begynder anden del af sit „felttog“ for at „erobre“ Foreningen, skal di høre lidt om den. Flere af dens ledende personligheder f. ex. prof. Fredrik Nielsen og Hostrup vil vist interessere dem. — Det er sandt, di venter vist en beklagelse fra mig over, at deres studier går småt; men når bare lærergerningen går godt, så tager jeg mig det ikke så nær på deres vegne og tror heller ikke, det tynger dem hårdt. Er man ved sin livsgerning og gör den godt, så kommer nok resten.

Af vore fælles bekendte i København har fru Grundtvig det ikke godt; hun har nu i flere uger

ligget med nerveanfald. Jeg har dog ikke hørt derover i den sidste uges tid og håber det må være blevet bedre til det ny år; hun kan have det tungt nok endda. — Når Gr.'s auksjonskatalog kommer om en månedstid, sender jeg et eksemplar til deres og andre Askovboers nytte, så kan jeg få den sendt tilbage og byde på hvad der er mærket. men den tid den sorg!

Så vil jeg slutte med det, jeg skulde begyndt med, ønskerne om et glædeligt nytår. Bring også Nutzhorn en Nyårshilsen og min glæde over at have ham i folkemindernes styrelse. Og lev selv vel.

Deres hengivne

Axel Olrik.

8.

Det følgende Brev er skrevet paa de blanke Sider af en trykt Opfordring til at give Bidrag til et Mindesmærke paa *Svend Hersleb Grundtvigs* Grav, udstedt i Marts 1884 og underskrevet af: Oberstlieutenant O. Blom, Præst C. I. Brandt, Historiemaler L. Frölich, Sekretær O. Hall, Student A. Olrich, Dr. Phil. C. Ploug, Landsthingsmand N. I. Termansen, Dr. Phil. Docent L. Wimmer.

Rabeks allé 2. V

29—3—84.

Kære Begtrup.

Jeg sender dig endelig S. G's katalog. Det er desværre bleven så langt hen ad påsketid, at jeg ikke ved, om du har tid at tænke på bøger nu. Hvis du kan give dig tid, vil du nok indstregede dine på en måde, Nutzhorn sine på en anden måde, og Askov bogsamling, hvad den vil have på en tredje måde. Skriv ned, hvad man vil give for hver især og hvad alt i alt. — Jeg vil gerne have katalogen igen f. ex. en ugestid för salget.

Jeg sender her en opfordring til S. G. mindes-

mærke, hvor, som du ser, jeg er kommen med som indbyder i egenskab af S Gs discipel. Der er gjort regning på bidrag på mindst fem kroner af di ældre, men af di yngre, hans tidl. tilhørere 1—2 kr. Nu kan du komme blandt hvilke du vil. Du behøver ikke at give denne opfordring til andre, for Termansen sender nok Schrøder en.

For at du ikke skal mangle en vinding i min sneglegang vil jeg fortælle, det går med historie, både den evropæiske og den hjemlige med Allen og A D Jørgensen; dog er det rette midtpunkt dansk og svensk litteraturhist. fra middelalderen, og vist noget af det bedste udbytte af Erslevs forelæsn. over „den italienske renæssances sidste menneskealder“ er synspunkter for den danske litt. hist. Da jeg idag gik hjem fra forelæsn. over Machiavelli, forstod jeg i en ganske anden [grad?] kvadet: geme, plange, moesto more, scerosa Dacia! —

Jeg er gået ind i en lille filolog. foredragsforening, hvor jeg har holdt foredrag om Danm's „historie-skrivning i middelalderen“ og om kapitlers og klosters betydn. for den åndelige, særlig litterære udvikling i Danm.

Lad mig nu ikke snakke mer om løst og fast. Hvis ikke brevet var blevet sådant pilsammen vilde jeg ende det med på forhånd at bringe en lykønskning til bruddefærd.

Din hengivne

A. Olrik.

E. S. men det er nok noget tidligt.

E. S. skal hilse fra Herman Bæk. Han var nylig hos fru Grundtvig, der nu har det så nogenlunde; hun skal flytte med det første til huset næst ved (no 16.) og bo der med sin bror, der för har bot sammen med faderen.

9.

C. C. Heiberg [trykt]

Ringkøbing apotek

mandag 28—7—84.

Kære Begtrup.

Jeg har stor lyst til at komme til mødet i år; også længes jeg efter at se visse kendte ansigter og først og fræmmest dit (også for at se dig som ægtemand og husfar, hvortil du vist egner dig særdeles). Jeg vilde bede dig indgive den vedlagte indmeldelse og vil for resten gøre mig farlig gode venner med dig eller rettere din kone, om jeg hos jer kunde få de nødvendige sængklæder under opholdet på skolen. Hvis ikke, kan jeg nok låne nogen hos min onkel, hvor jeg nu er; jeg vilde gerne have blot to ord med svar engang inden mandag. Hils din hustru og hendes søster, med hvem jeg vilde sendt dig en hilsen, hvis hun ikke var rejst, inden jeg vidste af det.

Din

Axel Olrik.

10.

Kære Begtrup.

11—10—84.

Hærmed sender jeg dig „aftenundervisningens“ danske læse- og stilebog; nu kan du se, hvad du synes om den. Jeg vil for resten ikke have ansvar for den, allermindst for sproglæren, som Trier helt har haft hals- og hånds-ret over, så han har forkludret mit princip for kasusinddelingen frygtelig. Jeg holdt for resten iforgårs aftes foredrag i filologisk-historisk samfund om „Anders Vedel og hans danske krønike“ især efter hans egne utrykte opteg-

nelser. Jeg kunde nok have lyst til en gang senere at omarbejde det til „hist. månedsskrift“; foreløbig er jeg mest nysgerrig efter at vide, hvad Wimmer siger om det.

Det andet, jeg har for, er at være agitator og opægge uskyldige unge studenter til uvilje mod bestående forhold og bestemmelser, nemlig mod den paragraf i anordningen om skoleembedseksamener, hvorved latin (eller græsk) göres til tvunget bifag. Du kan nok tænke, vi har en ret ivrig medkæmper i frk. Falbe Hansen. Vi har haft et studentermøde og har talt privat med en hel del professorer; blandt dem er der enkelte hårde nødder som Ussing og Holm; og selv Wimmer og Thomsen må som medlemmer af det tidligere udvalg stemme mod, at sagen tages til fornyet overvejelse; di andre står, nogle lunkne, andre ret ivrige, så det kan måske lykkes, hvis ikke det hele strander på Skavenius og Kongen. Wimmer spår, det sker ikke för vi har fået minister-skifte. Vi må i det mindste så, selv om först vores eftermænd skal høste.

d. 17de—10—84.

Jeg havde ladet brevet ligge, hvis, om, jeg fik lyst at skrive mer. Men det er dog bedst, det nu en gang kommer af sted. — Af nyt fra den filologiske verden ved jeg ikke andet end at Paludan nu skal begynde sine forelæsninger NB. den 28 oktober, to måneder inde i universitetshalvåret. Der siges han skal ved dem konkurrere med Rosenberg om den æstetiske professorplads. Rosenbergs sön holder idag sin sidste forelæsning til den filosofiske magistergrad. Gamle Rosenbergs forelæsninger „den nordiske olddigtning og den middelalderlige nordiske digtningens refleks i den nyere nordiske digtning“ bringer

en del interessant fræm, om man end kender meget, en del, i forvejen af hans „åndsliv“. På sine steder kunde han gerne være lidt grundigere. Ellers ikke noget mærkeligt på di områder. Wimmer gennemgår Brandt gmle danske læsebog til Skoleembedseksamen. S. Bugge holder forelæsninger over Sæmundar Edda; det var næsten mere værd at høre; det er længe siden, jeg har været ved noget oldnordisk eller Islandsk. A propos om Bugge, fik du sitatet af Grundtvigs mytologi fra Fischer. Det forekommer mig for resten at det er mere morsomt end betydningsfuldt; Bugges måde at bygge på er dog ret original. Jeg læste Velskovs stykke om hans hypoteser (i di „spredte studier“); han forekommer mig for skrap; Bugges kritik af kilderne er dog så interessant.

Nu er papiret færdigt; så jeg kan med god samvittighed slutte og ønske et levvel og god lykke til det begyndende skoleår

Din

Axel Olrik.

II.

Kære Begtrup.

Mandag 15—12—84.

Jeg håber, det ikke har afholdt dig fra at sende mig en „ønskeseddel“ over biblioteksbøger, at du ikke har fået noget brev fra mig. Du ved nok jeg kommer stadig til byen på den tid og ofte ind på biblioteket; så det er mig ingen ulejlighed. Og det er jo en fornøjelse stadig at kunne følge, hvad du har for.

Vores reformsag bliver der naturligvis intet af. Vi holdt et møde, hvor professorerne drøftede sagen meget venlig. Men at få en forandring i det beståen-

de er umuligt; og til at indgive en adresse for prinsippets skyld kunde jeg ikke engang få di andre med. Jeg har den vældigste lyst til at lade skoleembedseksamen være skoleembedseksamen, og tage en rigtig magistergrad. Det hænger sammen med at jeg har lyst til at prøve mine kræfter på universitetets prisopgave, om Eddakvadene er ældre end di ældste skaldekvad. Kommer jeg ret ind på de studier, kommer jeg vel svært ud. — Havde du ikke en medalje, skulde du naturligvis også være med der. Jeg bliver vist nød til at tage lidt fat på Ags.; men det kan vist ikke blive meget. Først har jeg nu taget Sakse for, med den særlige opgave at undersøge alle levninger af kvad i hans vers og prosa. Meddel mig en gang dine tanker om Haddings historie med alle dens „lausuvisur“; jeg tror, det meste er lånt fra en (ung) mytisk saga: der er så meget, der peger mod norsk-islandsk overlevering. Jeg har, også taget fat på Corpus Poeticum. Det eneste rigtig gode, Vígfússon har fået frem er en undersøgelse af hvilken række videnskabelige (el. rettere uvidenskabelige) gætninger, der har fået navnet Sæmundar Edda ind i verden. Ellers står der nogle gode ting og meget sludder. Hans ordning af Eddakvadene ind mellem skaldekvadene er löjerlig; hans geografiske fordeling af dem endnu mærkeligere (di fleste er af „western origin“ d. e. fra Orknøerne e. l.; et af beviserne er at der nævnes hjorte, hvilke dyr ikke har oprindelig hjemme i Norge eller Sverige.) — Foreløbig stræber jeg at lave en umådelig masse oldkvad forat få et stort stof at gå ud fra. Jeg prøver på at lave indholdsfortegnelser over di i Edda opløste kvad og så at lave inddelinger. Dertil skal også Sakse tages for. Sagaerne (Fornaldarsögur; det er noget slemt noget med alle disse unge

vers inde i prosafortællinger; men værre endnu med hele kvad som Starkads; man kan dårlig få det ordnet ind til noget.) Selv kæmperne på Ormen lange har måttet vejes og måles, om der var rimstave og rytme i dem! Det er sandt; Anders Vedel har jeg forlagt; slet ingen steder har jeg kunnet finde foredraget. Om jeg en gang bliver oplagt, skal jeg skrive det ned af ny. Jeg er også nød [til] at vente med at se nogle hss. efter, til kgl. bibl. igen bliver åbnet.

Nu må jeg nok slutte med et ønske om det må lykkes dig og din hustru at gøre jer jul så hyggelig, som i ønsker, og med at bede dig hilse Nutzhorn.

Din

Axel Olrik.

Jeg kan sende en hilsen fra Herman Bæk, hvis han ikke selv har skrevet til dig om sit Holbergforedrag på Sams.

12.

Rabeksallé 2. V.

20—3—85.

Kære Holger Begtrup.

Nu står verden da ikke til påske — til pinse vil jeg dog sige, siden du så hurtig har fået svaret mig, tilmed da du har din unge dejlighed der hjemme. (Kristin eller Kristine? Det første er vist norsk, vort er Kirsten, men lyder dog smukke — efter min ringe mening. Jeg vil dog hellere ytre min deltagelse i jer glæde end gøre sproglige bemærkninger derom).

Det glæder mig, at du så ivrig har taget sprog-

studierne op; det må også til. Wimmers forelæsninger er så dejlig klare til at slå grundvolden fast; bare di kan læses i mine hefter. Behold Söderwall (tal ikke om det!); nu for tiden besörger Gigas nemlig udlånet på kgl. bibl.; han er mer medgörlig end Brosbøl. Af mit eget vil jeg naturligvis gerne have igen alt hvad der ikke er i brevform. Der kommer en lille populær oversigt af Wimmer i konversationsleksikonet under overskrift „dansk“; jeg skal sende den når det hefte kommer (det er endnu i C.)

Mærk af lånord i 13de årh. *helled, helt* (*han var en Privin hælæpe i sinum vapnum, i Runehskr.; krøniken der må være ældre end Rydårbøgerne til 1286, hvor det oversættes: ille valdus in armis erat.*)

At have dig her i byen vilde være en ren svir. Jeg skal se til den tid at have et foredrag til filol. samf., du kan komme og høre.

Min læsning af Sakse er egentlig færdig nu, jeg skal bare have sammenlignet teksterne af Bjarke-målet. Med ham og Fornaldarsögur er jeg for en tid holdt inde og har taget mig en ferierejse til reformasjonstidens litteratur (bruger Chr. Bruun: den danske litt. til 1550 = Årsberetn. fra kgl. bibl.).

Men nu skal jeg igen have fat på stoffet til prisopgaven. Det bliver en dröj tur, når jeg kommer så vidt, at jeg skal have fat i den metriske side. Som du ved er jeg mådeholden tilhænger af den Sievers'ske opfattelse. Især ved runestenenenes versemål vil stoffet være noget ubearbejdet, endog i sproglig henseende.

21—3—85.

Hans takker for lykønskning og beder hilse. Din frænke — min svigerinde — har haft ondt i armene i nogen tid, men nu er hun igen så rask at hun kan

spille noget. D. 31te skal nr. 2 af søstrene Bruun giftes med maler Hartwig — om du vil holde regnskab over familien.

Din ven

Axel O.

E. S. er det for ikke at være latinsk at du ikke skriver titel på brevene, eller for at være demokratisk — eller for at spare tid. I næstsidste tilfælde skal jeg også gerne lade dig nøjes med et „hr.“

13.

Kære Holger.

Søndag 3—5—85.

Jeg havde sat mig for at sende dig nyheder når [de] var ny; men hvad jeg vil skrive nu er ved at blive gammelt. Det var, at Bugge var her i byen i første halvdel af forrige måned. Lørdag efter påske havde vi sold for ham i filologisk samf. Jeg morede mig ypperlig (jeg har vist heller ikke soldet, siden i sommer under asken¹). Kristoffer Nyrup (forf. til „sprogets vilde skud“.) bød ham, B., velkommen på festkomiteens vegne. Så blev der sunget en sang, der gjorde stormende lykke; derfor sender jeg dig den her, (vil nok have den igen, når jeg får mine andre papirer; jeg sender dig ikke sangen for B., der var „meget net“. Forf. er stud. Vilh. Andersen, der studerer til skoleembedseksamen dansk latin og græsk). Jeg skal ikke trætte dig med skålerne for Madvig, universitetslærerne, di studerende o. s. v. men blot gengive lidt af Bugges svar på talen for ham. Han talte om bevægelsen i Norge for at få et renere og fuldere sprog-udtryk for folkets tankegang end det danske sprog gav dem; han kunde ikke

¹) askr; ikke aska, øsku

andet end kalde det berettiget. Men med dem, der vilde afbryde den åndelige forbindelse med Danm., kunde han ikke være sammen; han skyldte den danske litteratur og videnskab så meget og Norges hele historiske tilknytning til dansk åndsliv kunde ikke nægtes.¹⁾ — Torsdagen derefter holdt han et foredrag over den nordiske folkevise kong David, viste at det var et fra Bysants, c. 12te årh., over hele Europa udbredt sagn om kong Salomon og en dæmon, der raner hans hustru. Den form hvori vi havde fået den, var kommet over Novgorod, måske gennem tyske købmænd, vel i 14de eller 15de årh. Sagnet var blevet simplere ved at gå over i folkevisen og til dels forandret, således var den utro hustru bleven tro. På forespørsel om dette sidste punkt (af dr. Siesbye) sagde han, at Rosenberg i Nordboernes åndsliv havde gjort gældende, at nordboerne havde en uvilje mod ægteskabsbrud som digterisk æmne; han, B., vidste dog ikke, om han kunde gå ind herpå; flere udtryk i optegnelserne (som han ikke havde ved hånden) tydede på, at den ældre sagnform også havde været i den dansk-norsk-svenske vise. (Hvad enten det forhold er fjærnet straks eller senere — i alle optegnelser dog — så stemmer det jo vel med Rosenbergs udtalelse, opfattelse. A. O.)

Jeg var i forgårs en slags fodtur ud til Birkerød at besøge min tante og kusine derude og at se ind til Mantzius's skole (hvortil han har indbudt mig). Jeg synes rigtig godt om alt hvad jeg så derude.

Jeg har nu siddet her og tegnet „eigi“erne i R op; men det er egentlig en tarvelig söndagsfornöj-

1) Disse taler var ved det egentlige aftensmåltid. Senere hen kom der punsh. Ved den lejlighed tillod undertegnede sig at udbringe B's skål på di unges vegne og med ønske om, at hans forening af den omhyggelige behandling af sprog og indhold måtte vedblive at bære frugt.

else. Nu skal du få et lille udkast til mine sproglige bemærkninger.

eigi findes slet ikke i skaldekvad för år 1000.

Det findes 46 gange i Sæm. Edda (deribl. 5 i Atlakv.) di fleste steder er det ikke *metrisk* fejl. *vr-* findes i forlyd (vreka, vrá, vreiðr) Háv. Vafþ. Fafn. Atlakv. Sigdr. Sól. men ikke i Atlamál og Gripisspá (og Hávamál 136) skalde fra 10de årh. bruger det undtagelsesvis (Brage har én gang vr, en gang r).

En særstilling indtager ordene *rógr*, *rægja* = got. vrohjan og *reini* (hingst) jf. sv. vrena (jf sv. röja, og med *reini* sønderjysk: rønne.)

Om brugen af tostavelser tillægsmåder (hafat, taliðr o. s. v) er jeg begyndt at gøre samlinger.

Man kan sige du følger Hávamáls forskrift om ikke at mæle for meget. I Birkerød spurgtes der, om også din hustru ventedes hertil og om i vilde være der. Jeg meddelte ikke mer end jeg [vidste].

[I Marginen:] Det bliver vel ikke tilfældet for den liden piges skyld?

Jeg har med frk Lange, min søsters gamle skolekammerat sendt hilsener til alle Askovbekendte. Så denne gang skal du slippe med at hilse i dit eget hjem. Jeg håber di har det vel.

Din ven

Axel Olrik.

[Med Blyant tilføjet:]

Mandag aften.

Dr. Rosenberg besvimele forleden ved et forsvarsmøde, og har haft mange besvimelser siden. Man frygter, han bliver apoplektisk.

14.

Rabeksalldé 2 V.

Torsdag 14—5—85.

Kære Holger Begtrup.

Du skal ikke rose mig for at skrive så meget, for det kommer af at jeg er sådan bogorm. Men lade være kan jeg ikke; jeg har altid meget, jeg kunde haft lyst at tale med dig om. Foreløbig må [jeg] (ved brevene) gøre ligesom, når børn i leg står hver ved sit træ og siger „kis, kis“ til hinanden; — så „kisser“ jeg dig nok engang herover.

Om jeg forstår dig? Jo udmærket. Jeg har selv følt det, på mange punkter. Det har draget mig til dansk sproghistorie og endnu mer til dansk litt. historie. Det er mellemliddene der tiltrænges. Vi kan se det på N M Petersens saga-retning. Den er temlig løbet ud, løbet ud i sandet. Øhlenslægers fornyelse af gude- og heltesagn har dog grebet langt dybere. Selv om Finn Magnussons og Rask[s] arbejder over Eddaerne ikke er så betydelige, så har den fræmbragt nyere digterværker: Nordens guder, Helge, Fritjof; „Kjartan og Guðrun“ og „Torvald Vidførle“ er slet ikke i den grad blevet folkets ejendom. Hvor vidt den er nåt, ser vi af dens indflydelse på kunsten. Fogelbergs støtter af guderne (om du har set billeder af dem f. ex. i Jul. Langes kunsthistorie), Friends ragnaroksfriese, Konstantin Hansens tegninger af guderne, og af di nyere Frølich; også min far har været med. Alle er di gengivelse, udførelse, af Øhl.'s skönhedsfyldte skikkelser (men den enøjede asagrubler, ham der vakte strid i verden — ham kan jeg (som Bjarke) ikke se blandt alle di skikkelser). N M Petersen søgte at påvirke kunstnerne¹⁾; men

1) „De vilde lokke os til at læse sagaerne ved at give os dem med dansk på den ene side; men det blev til at vi kun læste den danske oversættelse,“ sagde en kunstner mig idag.

noget varigt spor efterlod det sig ikke — måske der først skulde gennemløbes en realistisk tid, för man kunde gengive sagaernes tegninger af personer.

Kendskaben til sagaerne går endda fræm (f. ex. ved Lefolii); men sprogets sag har lidt et nederlag i skolerne: dér knytter slet ingen interesse sig til det.

Det er middelalderens dansk, hvorigennem forbindelsen er med oldsproget. Og den har en række værker, der endnu kan nydes: folkeviserne. Har du lagt mærke til, som den store Sv. Grundtvigske gerning har bragt den fræm; Ernst Reckes videnskabelige arbejder og digtning; og nu i Karl Gellerups Brynhild, har du set hvor også han kan suge ind af vitsens udtryk og forestillinger. — — Jeg kunde have lyst til at snakke med dig om den bog (jeg har endnu kun læst det halve af den) og om mange andre ting, og vide, hvad stykker hos Brandt du vælger at gennemgå, og meget mere. Men for denne gang får du have nok i disse vareprøver fra mit tankelager. Rosenbergs forelæsninger har hjulpet mig meget til at klare forholdet mellem vort århundredes rørelser og det gamle og at vide blikket til syn for meget i folkets liv. (Med hans helbred var det ikke så galt endda, og nu er han vel helt rask.) Men man kan jo spørge sig selv mer, end ti vise kan svare.

Din ven

Axel Olrik.

Vend om.

E. S. Hans skal til at udgive Fengers oversættelse af Ansgars levned igen (jeg ved ikke, om jeg har fået skrevet dig det för); han har nu udarbejdet historiske noter og skal til en indledning; Fr. Nielsen skriver forord. Synes du måske bedrø om Leys

oversættelse? Jeg skal ikke have nogen mening om det, da jeg ikke har set den sidste. Derimod er jeg bleven noget kendt med Grundtvigs Sakse. Han er kostelig f. ex. i Erik d. målspages saga; di var rigtig to, der kunde (det) sammen, Sakse og N. F. S., begge varmt optagne af folkets gamle storhed og glade i dets minder, begge muntre og snakkesalige. Som Sakse begraver ord og ordkvæder, graver Grundtvig dem fræm og la'r ny følge efter, for at vise, han er med: sådan kappes di to gamlinger i forn frœði. (Gr. var nemlig altid gammel — og altid ung). Og hvor meget der dog lyder klart og rent og livfuldt!

Herman Bæk skal efter sommerferien for en måned være lærer i Birkerød, mens Andresen er indkaldt. Sagen er dog endnu ikke i orden.

Jeg var igår ude at tale med Wimmer om fordringerne til *magistergraden* i nord. sprog og litt. [I Marginen:] Du beholder vel ikke Söderwall CR altfor længe; resten gör det i hvert fald ikke noget med.

15.

Kære Holger Begtrup.

16—12—85.

Jeg havde sat mig for, du skulde høre, så snart min prisopgave var afgivet. Nu er der gået 14 dage; så det var vel på tide, det skete.

Jeg må dog meddele dig et par punkter af dens indhold; i di sidste to afsnit, det sproglige og det metriske har jeg udtalt ret bestemte aldersgrænser for forskellige oldkvad. Foruden det af Grundtvig fræmdragne vr (og vo, vu) har jeg lavet en slags arkæologisk inddeling efter nægtelser nemlig føl-

gende: 1. *ne* er ældre end alle skaldekvad (hertil: Vspá. Lok. Vafþr. Skírn. Háv. (delvis). Grimn. Sigrdríf. Fáfn.) 2. *at* (men *eigi* sjælden eller slet ikke; i første tilfælde ved yngre forvanskning): di andre ljóðahátturskvad: Háv. (slut). Reg., Alvíss. Gróg. Fjolsv (?), samt en del 4 stavelses: Prym. Hym. Volund. Reg. Fáfn. Brot. Guðr III Atlakv. Hálfskvida 3 *at* og *eigi* (samt *þeygi*). Hjörv Hund. I, II. Helreið, Guðr I Hárbarð. Grott., kvadene i Halvs saga, Hervararsaga og Starkadskvædet.¹⁾ Da *eigi* med stor sikkerhed først fræmtræder i skalde-digtningen ved år 1000, kan det ikke være meget ældre i oldkvadene; noget ældre kan det godt være da Hellestadstenen, 10de årh. har: *sáR fló eigi at Upsállum*; alle disse sidste kvad er yngre end et tidspunkt henimod år 1000. Alle di under (1) opførte kvad er ældre end di ældste skaldekvad (900—850); dog kan di ikke være fra rent ældre-runemåls-stade, efter hvad jeg (ad helt anden vej end S Bugge på 1. nord. filologmøde) metrisk påviser. Jeg kaldte min deling efter nægtelser arkæologisk fordet den ordner i grupper, idet den lægger di metrisk sikre steder til grund, så bestemmer deres indbyrdes alder ved sammenligning med skaldekvad og senere sprog-mindesmærker: hele systemet er skabt under en flittig gennemgang af arkæologiske afhandlinger.

For metrikken påviser jeg at det nordiske vers og selve di nordiske vers (oldkvadene) er udviklede af det fælles-germanske versemål med fire aksenter i hver kortlinje:

¹⁾ *ne at* findes i skaldekvad især omkring år 1000. Det findes i Hamðismál, samt Atlamál, Guðr II., Oddrún; indsættes bör *neal* for det overleverede *ne* i Grip. og Sig. III. På nær Hamð. har di alle *eigi* og *þeygi* og er derfor yngre end henimod år 1000.

ek || Hléwagàstir Hóltingar
hórnà táwidò

vilde i oldnordisk hedde:

[ek] Hlégestr Hyltingr

horn um „táða“-k d. e. gorðak

hvad der er helt regelmæssig firstavelsesvers.

Omvendt har jeg gjort forsøget ved at overføre en del af Völuspá til ældre runemåls aksenttællende vers. Jeg mener ligeledes, at ophavet til ljóðaháttir ikke kan findes i yngre jernalders sprog men i ældre runemål. — —

Jeg har skrevet mit Bjarkemål rent, så [du] vil om nogen tid se det i histor. månedsskr. Jeg har haft sådan ærgrelse af Eyvind, ikke min bror amtmanden, men ham skaldespilderen; for jeg blev vár, at et par vers i Hákonarmál har ganske påfaldende lighed med forskellige steder i Bjarkemål: det er ikke uden grund Vígfússon oversætter hans tilnavn „the plagiariste“; — men jeg havde sådan möje med at følge di givne vink om stedernes oprindelige skikkelse og danske ordlyd.

Ellers har jeg samlet noget til Sæmund frodes og hans æts historie, læst første bind Sturlunga igenem.

Gamle Rosenberg døde da, og för jeg havde ventet det. Jeg var i sidste halvår eller år blevet adskiltigt kendt med ham og kunde godt lide meget hos ham. Du skulde sét hvor svag han var bleven, og hvad der ellers kunde bringe ham i fyr og flamme, talte han nu rolig om. Af hans „refleks“-forelæsning har jeg fået oplysning og vink til forståelse om meget i Nordens literatur mest om den nys forbindelse med det gamle. Jeg kunde fortælle nyt fra Kbh. som at der går, ja og rider, gendarmer på ga-

den (di gör såmænd ingen kat fortræd), men at folk mest tænker på juleindkøb, — og deraf vil jeg tage anledning til at ønske dig og dine (nu er i jo tre sammen) en ret hyggelig jul.

Din

Axel Olrik.

E. S. Hvis jeg skrev et nyårsbrev til dig, vilde jeg fylde det med gode ønsker, om at du ikke bildte folk ind, der intet nyt foregik ovre hos jer. Har du oftere kunnet gæste Sønderjyderne.

16.

Kære Holger B.

Fredag 19—3—86.

Jeg kunde jo gerne skrevet dette brev til dig igår; men du havde alligevel ikke fået nyheden för du så den i aviserne. Du må vide, jeg vidste ikke selv at jeg havde fået medaljen, för far igår morges kom styrtende ind i mit værelse (jeg var endnu kl. 8 ikke kommen af sengen!), og snart var der glæde i hele Israel. — Jeg søgte Wimmer idag, traf ham ikke hjemme; men udenfor universitetet traf jeg både ham og Gislason, takkede for velvillig dom, hvortil W.: at jeg vidste jo endnu ikke om den var så velvillig og Gislason: at når enden er god så er alting godt. Så fulgtes jeg et stykke med W. og skal en aften op til ham at snakke nærmere om opgaven. Nu kan du vente med at høre mere derom, indtil jeg har været der.

Hvis du spidser næse på at se mit værk i trykken, véd du nok, du må få den stump igen, ti jeg føler så stærkt at jeg må træde op med bestemtere og klarere udbytte end jeg gör her. Der er jo også noget som hedder magistergrads-læsning. Jeg har i den sidste

tid været i skaldene (planer om en skaldedigtningshistorie med stor vægt lagt på overgangen fra stavelsetællende til aksentuerende vers, *hrynhenda's* betydning og dens indflydelse på di andre versemål) — og i Øhlenslæger.

Hans er fra februar af borte fra hjemmet, bor på Bork og har det meget vel; vi ser ham nogen gange om ugen. Ellers har vi forkølelse (især far), men befinder os i det hele meget vel. Lacours matematik har jeg fået læst, den er meget interessant; min ældre søster, Dagmar, læser for tiden efter den, jeg må somme tider hjælpe lidt til at forklare, da min unge kursussøgende søster også lærer matematik og jeg hver uge må se på hendes — Ingeborg — opgaver, — så indser du nok at den halve familie er matematik-gal. Du (og i alle Askovere) har vel læst Kromans ny bog og finder den da udmærket; for ellers er du en slyngel og jeg er din ven

Axel Olrik.

26—3—86.

Jeg har ladet brevet ligge til jeg havde talt med Wimmer og hørt hans mening; men idag på universitetet sagde han mig at han havde så travlt. Du slipper for hans mening som tydelig indeholdt adskillige og store indvendinger. Derimod talte Gislason, hos hvem jeg var ude i søndags som han i det allermeste samstemmede; men til at gå ind på enkeltheder havde han ikke lyst. — — Rosenbergs bogsamling er bleven solgt under hånden, den indeholdt ikke så meget som jeg havde ventet. Snart ny bogauksjon, Lindahls, rig på dansk litteratur; skal jeg besørge noget for jer Askovmænd må i snarlig lade mig det vide. — — I filol. samfund skal jeg holde foredrag

af min prisopgave d. 15de april; d. 14 skal jeg til universitetsfesten at have medaljen.

Du, din hustru og datter er vel sluppen nogenlunde gennem denne sygemåned, hvor alle er forkølede; vor far har længe måttet holde sig inde og dårlig kunnet arbejde for en hårdnakket forkølelse.

Hils.

17.

18—4—86

Kære Holger Begtrup.

Her sender jeg dig dommen over mit arbejde, som det dog kan lyste dig at se. — Igår var jeg ude hos Wimmer og hørte hans mening. I aldersspørgsmålet var han ret enig med mig: oldkvadene fordelt på vikingetiden, nogle gudekvad måske lidt ældre, nogle heltedigte lidt yngre, navnlig uden noget brat skel overfor den ældre kultur. Han påviste mig ganske interessant, hvorledes det stadig er de norske indvandringsteorier, som stikker igennem i Bugges dom om ældre runesprog som fælles-germansk. — Min kritik af Wimmers tidsbestemmelser for runesten og min sætning at man ikke ad sproghistorisk vej kunde bestemme indskrifternes alder med år, — vilde han ikke gå ind på; af hans bemærkninger kunde jeg jo nok gå ind på enkelte; i det hele omstemte han mig ikke, om der end ikke var nogen grund for mig til at yppe nogen trætte med en mand jeg har så megen agtelse for og som på det område i det hele er mig langt overlegen. „Modsigelserne“ er bl. a. især, at jeg har regnet Vspås slutvers med dragen for ungt (omtr. år 1000) men senere har været tilbøjelig til at antage udførligere omarbejdelse af

Vspå ved den tid. „Pletterne“ og særhederne er retskrivningen. — — Jeg har nu med Ernst Recke syslet noget med drotkvædets rytme; vi læser alle drotkvædne vers efter formen:

— ∪ | — ∪ || — ∪
 eller — — ∪ ∪ || — ∪

Det første af prisopgaven der offentliggøres bliver vist de metriske undersøgelser sammen med disse ny; men det bliver tidligst i 87.

Jeg får snart trykt en anmeldelse af en ny tysk Sakse-udgave. Mit Bjarkemål i månedsskriftet har jeg lige nu sendt i sidste korrektur. Jeg tillader mig, når det er færdigt, at sende dig nogle særtryk, som du kan give til hvem du vil f. eks. dine oldnordiske højskoleelever. Hils Nutzhorn og tak for hans brev. Jeg håber du har det vel og alle dine. Du er naturligvis adskilligt på foredragsrejser. Af Birkerød-nyt, ved jeg ikke om du har hørt, at Kock og Inger Heiberg til sommer gifter sig; han skal være lærer hos Mantzius.

Din

Axel Olrik.

E. S. Hvad bopæl har vores ven Foss (er det så han hedder?) friskolelærer og nordisk filolog, som jeg lærte at kende ved forrige lærermøde på Askov — ham med lysblondt skæg og hår, stråhat — og godt kunde lide. Kan du lade mig det vide i en ikke for fjærn fremtid! — Du har vel sét at Gislason søger afsked og Wimmer er indstillet til hans efterfølger. — Send mig en gang indlagte tryksag igen.

Jeg har fået 200 kr. af universitetet for min opgave, og for det ene meldt mig ind i „univers. jub. danske samfund“ som livsvarig og for det andet købt bøger på auksjon, ældre og nyere dansk.

18.

skrevet under læsningen af
A D Jörgensens Zoega

Hvad jeg savner her er mennesker, mennesker jeg kan dele mine interesser med, glæder og sorger under min stræben fræm ind i vore fædres liv. Hos mine jævnaldrende på universitetet kan der være nogen interesse for dansk litteratur (ingen for oldsproget); men den dybe higen, fortabelsen i hin tids værker og mennesker har vi ikke fælles. Samstemte sjæle har jeg måttet søge i svundne tider Vedel, Eilschou, Rask, N M Petersen — skal jeg også gå det stormål af miskendelse, af spildte begyndelser imøde, som di måtte. — Jeg læste nys en bog. Jeg måtte derved lide alt om igen, som jeg led i min sidste skoletid för jeg fik styre min lyst til studierne — lide det lige til angeren over at jeg, skønt jeg havde höjtidelig lovet far ikke at læse oldnordisk, dog en gang imellem, når det blev mig uudholdeligt, tog oldkvadene fræm, nye synspunkter for sammenhængen glimtede da fræm. — — Jeg længes sådan fræm, til jeg virkelig kan udrette noget; her døser jeg tiden bort; jeg er træt, træt af mangel på strid. Det var dog en glæde, da jeg skrev prisopgaven, at lægge til kamp mod fjendens langskibe og rydde dem fra stavn til løfting, og så selv at rejse værker, der havde noget at sige, at fatte den gamle digtnings historie og liv. Nu at tage fat på læsning til eksamen er mig örkesløshed. Det er længslen „over di höje fjælde“, og nu i foråret bryder alt sligt op, vælder som kildespring og suser som stormvind.

Jeg tænker af og til: hvor du er lykkelig i din gerning, banen er dig åben og du vandrer fræm i klart lys. Der kommer ofte solformørkelse på min: „her er mørkt som i nat, her er nat som i grav, som i dødsnat.“

Det er Rasmus Rasks billed, der har fulgt mig i di sidste dage, et liv af lidelse for at følge sjælens mål, en opriven i smålig strid, og endelig som det hårdeste at finde modstandere der hvor man søger sin ånds nærmeste frænder. Jeg kender mig for meget ved hans ånd, til at ikke hans skæbne også tykkes mig at ligge for. Gud give jeg med alt det må nå fræm at göre min gerning tro her i livet.

Jeg ser nok en dag i påsken ud til Birkerød; det skal være mig en glæde, en opbyggelse at se dine kære.

24—5—86.

Kære Holger. Her har du en gammel brevstump, som vist er noget löjerlig; men du kan jo lade være at læse den. Videre har du her nogle særtryk; det er ikke min skyld, di ikke viser sig för. Jeg fik dem först i dag, — på min fars fødselsdag, så jeg på den dag, hans 56de, kunde bringe ham mit förste lille arbejde. — Havde jeg för kendt Evalds smukke ord om Bjarkemål (i fort. til Rolf Krage), havde jeg ladet det vandre ud med hans dom forved; nu må det se at gå på egne ben. — Giv rette vedkommende de eksemplarer, der står navn på, og hils dem fra mig. — Jeg har været i Evald og er nu i Holberg.

Din

Axel Olrik.

Der gives understøttelse af 75 kroner til deltagere i filologmødet i Stokholm;¹⁾ rejsen må vist efter hvad jeg hører kunne göres for lidt over 100. Vil du med?

1) ansøgning til kultusministeriet inden den 5te juni.

19.

Rabeksallé 2. V.

natten 20 el. 21—7—86.

Til Holger Begtrup sender Axel Olrik *sin* hilsen og et par slette menneskers, nemlig Hases og Elisabeth Schellers, som har fået mig til at tage med på Askovmødet. Du vil måske være så god at mælde mig ind blandt deltagerne. Du kan nok tænke, det er udsigten til, at du vil forhandle hist. underv. i dansk, der drager mig over, ligesom det drager Hase, hvad du vel får at høre på mødet. Men i må ikke være så morsomme og ånds-optagende, som i sidst var; for så ved jeg ikke, hvordan jeg skal komme over Stokholm-mødet. — Nu skal jeg lægge sidste hånd på et lille lærd stykke vedkommende folkeviser. — Jeg ved ikke hvordan du vil tilgive mig at jeg igår var i Birkerød, til bryllup, og ikke bragte din søster en lykønskning til så udmærket overstået eksamen. Alle de hilsner jeg har til dig og dine får ikke plads i brevet her.

Din ven

Axel Olrik.

20.

[Dette Brev er sendt fra Stockholm]

Begyndt onsdag aften 11—9—86.

Kære Holger Begtrup.

Tak for sidst skal jeg naturligvis begynde med, skönt jeg i dette øjeblik er stærkt stemt til at gå i rette med dig, for det jeg er taget til Askov lige för Stokholmsfærden; jeg kommer til nu at savne meget af det, jeg nød ovre hos jer, den hyggelige omgang mellem alle, den travle virksomhed. Men nu er jeg

dumpet sådan ind i det, at jeg næppe mer ret ved hvad jeg vil skrive og derfor vil jeg nu slukke mit lys og sove. Gid du må få mer brev imorgen.

13—9—86.

Det jeg skulde begyndt brevet med var „naturligvis“ ikke sniksnak, men at meddele dig at mine tanker ofte var ovre hos dig i søndags (lykke og velsignelse med den lille Johanne eller hvad hun hedder) og adskillige gange har tænkt på dig siden!

Jeg havde lyst at skrive meget om svenskere og tørre lærde m. m. og fræmtidstanker. Men det gærrer endnu for stærkt.

Lev vel.

Din
Axel Olrik.

21.

8—11—86.

Kære Holger Begtrup.

Er det med rette eller urette, jeg mistænker dig for endnu at have nogen af mine forelæsninger? Vil du i første tilfælde sende mig den.

Du må for resten ikke tro, jeg agter at skrive et brev, da jeg har fået det indfald: ikke at skrive dig til før jeg har gjort noget jeg kan fortælle dig¹⁾ (og når jeg bliver oprinket til noget, det står jo hen). Dog håber jeg næste muldvarpegang går ikke under jorden, men over den.

Her i hjemmet er den forandring at Ingeborg nu er kommet over til Skåne som lærerinde for en dansk forpagterfamilie. Da hun både var familiens sanglærke og kommershoved, er her lidt mer stille i stuerne.

Lev vel.

Din ven
Axel Olrik.

1) Foreløbig består mit dådsliv i at gøre sv. gymnastik ude hos Falkenstjerne.

22.

[Paa et Visitkort]

6—12—86.

Her har du Vilh. Thomsen igen. Jeg har gjort uddrag af den til eget brug; for dit ivrige krav på den tillod mig ikke at hvile i fred på den. Slid den nu videre med helsen!

Jeg sidder her og repeterer sagaer, literaturhistorie m. m. og kan ikke dy mig for engang imellem at kigge lidt dybt i videnskabens flasker. Hvor hurtigt dette efterår er gået. Jeg kan ikke have udrettet meget i det.

Din

Axel O.

23.

Kære Holger.

En gang når jeg er så nådig at lægge dette i en postkasse vil du se jeg har samlet lidt for at give godtgørelse for savnet af Vilhelm Thomsen. Det er af Lundells afhandl. „norskt språk“ i letterstedtske tidsskrift, 1882. Jeg vil med det samme sige, der skal i samme tidsskr. 1878 være en ypperlig afh. af Johannes Storm om målstrævet, — hvis det skulde falde dig ind engang at ville holde målsaga-foredrag over norsk. (Det vilde nemlig ligne din raskhed; jeg havde nær sagt vildhed; så jeg blot undrer mig over, at du endnu ikke har gjort det). Der er *der* lejlighed til udmærkede målprøver, Asbjørnsen, Bjørnson, folkeviser o. s. v., alt norsk røre i dette årh. hører så at sige med! — Tænk om jeg gjorde det först!!

jul 86

Jeg havde tænkt en gang at sende lidt nye tidender fra mig (for du ved nok at jeres travle færd

4*

derovre ikke giver mig ro at sove på Valhals brynjehynder) men för jul er der ikke blevet noget af det, og nu er eksamen for dören, men alene at få den til side er et godt skridt nærmere til at komme ud at udrette noget.

Borgerlig set, jeg sidder og repeterer sproghist. og literaturhist. Blot skade man får så svare drömme derved; der slår „lys af Luefjelde“ — og dog skal man holde Valkyrjehestene i tömme, ti nu er det ikke stund til ridt over Gotefolket; planer om arbejder springer fræm (en målsaga for hvermand — nordisk sprog- og old-granskning i vort årh., dens sammenhæng med hele åndslivets gang, Grundtvigs stilling — og så ströjftog hist og her i det gamle — vor families saga [blot skrevet for familien] — — Jeg glæder mig til 6-ugers opgaven i magistergrad; så får man da noget at vie sin kraft.

Helt er jeg ikke gæmt for folk, hvad bl. a. Birkerød kan vidne. Jeg var på skolen i går aften. Jeg sendte en hilsen, med din søster, ad Askov til; hun sagde vist så omtrent, at i levede travlt (med kostgængere og skole m. m.) og levede godt [dette er ikke: overdådigt] og at jeres jul brås godt på hjemmets, — og det skal jeg altsammen gærne tro.

Nu er min yngre søster, Ingeborg, hjemme i julen, efter at hun har været ovre i Sverig som lærerinde i et par måneder (på en dansk gård), hun snakker en masse svensk „så man kan nästan må illa,“ har glemmt at hun ikke kunde tåle at spise dit og dat, har glæmt kvindernes underkuelse og vist en del flere ting; hun er svært glad, når hun kan slå sine folder i Birkerød.

6—1—87.

At du har haft mange „göromål“ kan jeg jo vide, siden der (mod vor gamle sædvane) ikke har ligget andre bøger på vej mellem dig og mig end den ene jeg har kommanderet til at rejse frem og tilbage. Hvor vidt du farer om land, ser jeg i „Dagbl.“ idag, hvor du findes eller rettere et slags spøgelse af dig (i ham Barfods bog). Da det vist er anden gang jeg på slig vis ser dit spøgelse, siden jeg sidst så den virkelige dig. Dette stemmer med min almindelige erfaring, at tiden er overtroisk i adskillige måde[r].

10—1—87.

„En kritisk vurdering af de kilder som Saxo har benyttet til sin skildring af Danmarks oldhistorie (de 9 første bøger)“. at skrive fra 10 jan. til 21 febr. Det var naturligvis den opgave jeg gik og ønskede mig. Jeg er allerede i den.

Lev vel.

Din
Axel Olrik.

24.

Kære Holger Begtrup

Du skal være den første jeg skriver til, efter at have eksamen til side. Jeg har nu i næsten et fjærdingår været optaget af den, jeg siger optaget, men det er ikke rigtigt, jeg har måske aldrig overset den mere.

Sidde i 6 uger, höjsat med Sakse, fyldt af hans æmner, man anspænder sine arbejds kræfter, og man søger dybere ind i sig selv og rækker ud over det nærmest liggende. Men da jeg alligevel ikke nu får alt det spændt ind i brevets ord, — får du nöjes

med et par ord om selve opgaven; jeg lagde skellet mellem danske og islandske kilder til grund og undersøgte på grundlag deraf stilen i de forskellige fortællinger. Der var bl. a. længere stykker om Rolv krake og Adils, hvis danske form jeg regner for jævnaldrende eller snarere ældre end den islandske; om Amledsagnet; længst var Regnar Lodbroks saga, hvor jeg bl. a. påstår at det Regners-dødskvad, Sakse omtaler, er det hvoraf vi har brudstykker i Ragnars-saga og meget andet mærkeligt. Det var en nydelse, at stoffet sådan föjede sig, jeg syntes jeg både var vokset og havde et bedre æmne end prisopgaven; og da Wimmer også fandt den en hel del bedre, torde det ikke være helt lögn.

Efter opgaven repeterede jeg til eksamen, havde små skriftlige opgaver lige efter midten af marts (navneordenes böjning i dansk og svensk, slgn. med oldspr. — Hákonarmál v 1—10. — grundtrækkene af Islands forfatning i fristatstiden) og i sidste uge har jeg holdt tre forelæsninger. Til den første „den historiske folkeviser i Nordens middelalder“ havde jeg et godt æmne og lavet noget meget godt ud af det. Som den røde tråd havde jeg den historiske vises nære forhold til de tildragelser, hvorom den handler, og foredraget skulde være livligt og henvendt til tilhørerne (ikke i den filologiske Samfundstone); men desværre havde jeg mod sædvane eksamensfeber og måtte passe på jeg ikke gik helt i stykker; du kan tænke hvordan det gik med livet og kvikheden! dog fandt de andre det ikke så galt som jeg, der vidste hvordan det skulde været. Kun gennem nederlag kan man nå fræm, og jeg skal nok lægge mig i töjet, for jeg skammer mig ved dette her. — De to andre forelæsninger (den islandske sagas tilblivelse og udvikling — Rigsþula v. 1—14)

holdt jeg i en hverdagstone, der ikke led af „så store formelle mangler“. Jeg kom derved til at slutte eksamen med en vis sløjhed, der i dette øjeblik endnu ikke er helt gået af mig; men når der kommer opgaver bedre fræm, skal jeg være flink igen.

Jeg hörer nu om tyfusen derovre, og må være helt urolig. Er den også i jeres lille hjem? Gud holde sin hånd over jer alle.

Din
Axel Olrik.

Jeg hører vel nok rede på sagen, når jeg en af dagene kommer til Birkerød.

15—4—87.

Til min ærgrelse finder jeg nu at brevet ikke er blevet afsendt, men har ligget 8 dage i min mappe! (Det er endnu værre end da jeg forleden midt i gymnastiktimen opdagede, at jeg havde taget brillerne af i steden for flippen!)

Jeg var to dage ude i Birkerød at holde ferie, og hørte i præstegården, at der ikke er fare for jer.

Da alt dette egentlig kun er *begyndelsen* til et brev, skal du en anden gang få resten. Hils som god familiefar din hele store husstand fra din ven

Axel Olrik.

25.

Rabeks allé 2. V.

29—4—87.

Kære fru Begtrup.

Hvor det var rart af dem at skrive til mig lidt om, hvordan de har det. Deres brev får mig til, mens Holger mulighedsvi (hvis han først kommer til d.

1. maj) ikke er hjemme, at sende dem disse linjer som tak. Det var da kedeligt, at han ikke skulde finde mig hjemme i Kbh.; men jeg som ellers er et af de mest stedfaste mennesker i den hele stad, har nu flakket en del om i de sidste uger; (dog tror jeg nu at ungdommen har udrast, og at jeg har sprunget over alle de halmstrå, der lå for for denne gang). Mæld ellers samme mand Holger, at nu kan han få en „ny tidende fra mig“, som jeg en gang har lovet ham: igår var jeg ude i Vældegård höjskole og holdt foredrag om Sakse og hans krønike; det gik ganske skikkeligt (af et fæ som mig at være), jeg glæmte blot hele bagsmækken på køretøjet og forskelligt andet; det [som] syntes at blive bedst modtaget var småtræk om Absalon, som jeg gengav efter Sakse.

Kære Holger (da jeg er bange for at kede fruen, fortsætter jeg nemlig til dig). Jeg var igår på Vældegård så heldig at høre en beretning om dig, heldig, siger jeg, fordi jeg straks var ved hånden til at gen-drive den; den lød nemlig på at du pyntede dig med lånte fer, såsom du havde „din ny måde at undervise i dansk“ fra — mig!!! —

[I Marginen:] stud. mag. Schöjer, lærer ssds, skal gå og sige det. — Heraf kan du slutte, at man kan vinde navn af pædagogisk storhed bare af at sende sine forelæsningshefter til Askov. — Du skal for resten have sagt, at du havde „måden at undervise i dansk“ fra skolebestyrer Mantzius. Hvis ikke alt, hvad der siges om danskundervisning og dig, er lögn til hobe, vil du måske forklare mig det nærmere, næste gang du spiser stikkelsbær sammen med din

Axel Olrik.

Da jeg *for en fejls skyld* kom til at slutte brevet, vil jeg fortsætte rolig med „målsagaen“. Fredriksen var bleven svært indtaget i den; på et møde af nord-sællandske lærere hos Mantzius en gang i februar (jeg var ikke med, da jeg lå lige i eksamen) har han udtalt sig meget ivrig for den. Jo mindre man kender den sag, desmere snakker man nok om den; men at indføre den i en børneskole betænker man sig to gange på.

Hvad jeg piller med nu, kan du høre om en anden gang. Med hilsen til alle dem i din familie, jeg endnu ikke har skrevet til, bliver jeg o. s. v. (her kom den rigtige slutning!)

26.

[8—5—1887]

(Da jeg ikke har andet papir ved hånden, får jeg bruge denne lap).

Kære Holger Begtrup.

Med det samme jeg sender dig indlagte særtryk (som nu har ligget i Kleins bogtrykkeri i tre fjærdingår), må jeg bemærke, at jeg talte med Scheuer, som jeg opdagede jeg godt kendte fra forelæsninger, jeg havde blot glæmt navnet; han sagde, at det var urigtigt, jeg havde fået det. Det han havde sagt, var, at du havde det fra Wimmer og (beviset var:) at du havde brugt mine hæfter. Jeg sagde dertil, at det forholdt sig meget rigtigt; men at gøre det til skolefag var Askovtanken, og det at lægge hovedvægten på ordforrådets historie var heller ikke Wimmers.

Din
Axel Olrik

27.

Kære Holger Begtrup.

21—6—87.

Da anledningen til at dette brev løber af stabelen er at så vel jeg som nogle andre mennesker gerne vil vide, når der skal være møde på Askov, for at se, om vi kan få lagt vor ferieplan derefter, — så vil jeg begynde med at bede dig enten sende mig et par ord eller også anvende din indflydelse for at det lidt snart offentliggøres i H-bladet.

Nu har jeg ulejliget dig med en ting for min skyld, nu med en for jeres egen. Det arnemagnæanske legat plejer på ansøgning at skænke bøger af sit forlag til studerende (navnlig Islændere); men når i skrev en pæn ansøgning til kommissjonen om at få dem til skolens bogsamling (eller om du heller vil søge til dig selv; dog skulde jeg tro, at de er gavmildere mod skolen; søg i al fald ikke bægge dele på samme tid). Man kan jo i en ansøgning meddele at der så og så længe er meddelt undervisning i oldnordisk o. s. v., og at i har modtaget boggaver fra de og de offentlige indretninger, og sådan hvad der ellers kan tage sig ud, og så bede om så meget som mulig men dog antyde, hvad i helst vil have. Jeg sender dig indlagt listen over A. M. forlag; mærk mine oplysninger og klammer ved det, hvoraf der er nyere udgaver! udbed blandt andet de fotolitografiske udgaver.

Af videnskabelige tidender er der den, at Wimmers „runeskriftens opr.“ er kommet i stor tysk omarbejdelse, og at jeg er så hensunken i runer at jeg til slut vil undertegne mig (med svinrúnir og skiprúnir):

Jeg tror for resten jeg har „fundet noget“ om Valdemarsrunerne („sprængd manz høk flyþi tuvi bol“) og har ellers samlet en del ting imod Bjørn Magnusson Olsens antagelse af en islandsk runeskreven litteratur i 12te årh. og „Torodd runemesters runereform“.

28.

Kære Holger Begtrup.

29—8—87.

Da det lader til at vi ikke *kan* træffe hinanden (du var nemlig borte, da jeg igår kom til Birkerød i det öjemed), må jeg nok trods vor kortere afstand optage vores langtrækkende skyts, brevene.

Tak for sidst hos jer på Askov. Det var da dumt af mig, at jeg ikke havde sagt dig, at jeg tog hjem med Knud Knudsen i nogle dage; men når alverden spør om, hvor man rejser hen, tror man til sidst at man har sagt alle det. Det har været noget af det bedste på min tur, de dage, jeg har tilbragt blandt bønder i Fyn, höjskolevenlige folk.

Ser du herind (hvis du vil have mig hjemme en formiddag, må du helst lade mig det vide lidt i forvejen; da jeg ellers er på bibliotekerne), vil du finde mig i sproglige studier; dels har jeg studeret folkemål lidt, dels er jeg i lag med kendeordets historie: jeg har et par tanker i den retning, den ene, at det jyske kendeord *æ* er af nordisk ikke af tysk oprindelse, den anden, at kendeordets former i *æ.* svensk forudsætter de mere afslebne former i *æ.* dansk.

Ordforrådets historie har jeg lejlighedsvis gjort lidt ved, men ikke noget stort; skal vi nogensinde [ud-]give et sproghistorisk arbejde sammen, må vi dog hver være godt inde i alle de enkelte dele. Jeg har engang gået og tænkt på en letfattelig sprog-

historie (i „folkelæsning“s form måske), hvor ordforrådets historie skulde have en fyldig plads. Det vilde kræve ret store ny studier især om ordforrådets omdannelse efter reformasjonen, også i dette årh. Jeg ved ikke om jeg för har skrevet dig til i den retning; men da jeg ikke for öjeblikket har noget nyt dertil, vil jeg lade det hvile i tavshed her.

Min Sakseoversættelse har nu hvilet siden forsommeren; men da var jeg også ret flittig med den. Det bliver dog snarere folkeviserne jeg tager fat först, fortsættelsen af Sv. Grundtvigs arbejde.

Har du kunnet arbejde noget sprogligt i din Birkerød-tid; der er vel 14 dage endnu för efterårsmødet.

Lev vel så længe til vi vel snart ses.

Din Axel Olrik.

29.

Kære Holger Begtrup.

[29—11—87.]

Det har glædet mig at se din Rask i H-bladet, særlig havde jeg godt af skræddersönnen (og jeg mindedes med stolthed at min tipoldefar var skræddersön; han drev det i alt fald til at blive magister samt præst i Fakse). Om *lautverschiebung* må du forresten vide, at „vi her i Kbh.“ kalder den „lydfremskydning“, 1) fordet *forskydning* er tysk, og 2) fordet at forskyde er at bringe noget i ulave, men der er meget god lave i lydfremskydningen. Dernæst må du også vide at „vi her i Kbh.“ (d. e. Wimmer) siger, at Rask opfandt loven og at Grimm gav den navn.

Jeg har tænkt en af de förste dage at skrive en samlet anm. til H-bladet af festskrifterne til Rask, hvis du ikke vil göre det.

Vores universitetsfest gik da meget skikkelig, jeg mener Wimmers tale, og jeg har det indtryk af folk, at især den sidste halvdel om Rask som fædrelandsven rev dem med sig.

I lørdags havde vi Rask-fest i filol. samf.; og havde jeg dig her for mig, skulde jeg straks opprepa dig en del af hvad Wimmer mælte mod festens slutning; men jeg ved ikke ret om jeg i pennen får givet dig et indtryk af hvordan han var, som han der samlede den spredte svindende feststemning i kraftige træk, og undertiden næsten talte sig i bærsærks-gang. Jeg vidste jo, det måtte komme, når man i den grad sætter pris på at være lærling af Rask, som W. gör. Der var polemik til alle sider, i talen, mod Madvig der så længe ikke vilde anerkende sammenlignende sprogforskning for videnskab, mod Brun (bibliotekaren), der havde sagt at R. ikke havde fået gjort noget i forhold til sin store rejse; mod Jessen i Illustreret Tidende. „jeg vidste först ikke om det var af ondskab, eller om det var af dumhed, så så' jeg, det var ondskab.“ Han skildrede hvor langsomt den nordiske sprogforskning havde arbejdet sig frem og takkede filol. samf. der först havde budt den husly; talte om, hvordan han selv var ført til nordiske studier, hvad vækkelse krigen i 48—50 havde været i hans drengear; han havde oplevet slaget i Kolding; hvordan han fordybede sig i østerlandsk, til rørelsen i 1864 kaldte ham tilbage til norden. Endelig sluttede han med at bede filol. samf. om at modtage et tilskud til den gave han havde givet det ved dets 25årsfest og lade denne sum bære navnet af Rasks præmielegat; på det der netop her i samfundet måtte være et minde om ham.

Jeg har brugt det meste af efteråret om at studere navnenes historie i nordisk og har holdt et foredrag

af det indhold i fil. samfund; men jeg får ikke plads i dette brev at lade dig høre nærmere derom. Jeg har nu studeret mer på folkeviserne for at få udgaven fortsat. Jeg har undervejs standset lidt ved Laurits Kok, om hvem du ikke finder selv de tarveligste underretninger i literaturhist., men [som] dog var en stor mand både som digter og sprogforsker. Har du set Paludans „renæssancen i Danmark“? Der er jo meget dygtigt i den. Men at han vil kalde de fremmede påvirkninger et åndsliv! Jeg har lyst til en *videnskabelig* anmeldelse af den.

Hvor står det i hjemmet med hustru og de små, hils hende og din søster. Her er der det af modgang (foruden at Povl har ligget af mæslinger), at vi har fået Ingeborg syg hjem fra Sverig; hun har både mavekatar og gigtfeber og kommer til at ligge julen over. Du må også hils Nutzhorn og Knudsen o. fl. Du er vel i mange hænde røre nu tidlig på vintren både med at tale og skrive (jeg læste nu iaften din poletik og undrer mig over som du har kunnet tage uvildig på tingene. Men da jeg er noget til samme side, så gælder min dom måske ikke. Har du set A D Jørgensens tale om forsvars-sagen (i Tidens Ström), der tager fornuftigere på tingene end de fleste der skal „forhandle“ samme sag.

Din

Axel Olrik.

30.

Kære Holger Begtrup.

[Midt i Marts 1888]

For at begynde med slutningen så fik jeg nu til morgen brev, at mit forslag til, om, fortsættelse af „Danm. gl. folkev.“ — efter en hel del meningsulig-

hed — enstemmig var vedtaget i literatursamfundets udvalg; (det var Wimmer, der havde slået et slag for det). Jeg vidste jo nok det vilde ikke gå helt glat, idet jeg vilde have Sv. Grundtvigs plan opretholdt, medens nogen vilde have en blot tekstudgave. For en måned siden indsendte jeg min plan med udførlig begrundelse af min mening; og nu ser du resultatet.

Jeg støder nu så stort i trompeten, som var det hele det store værk, det her galdt om; og det er dog kun at afslutte femte bind med to hefter på til sammen omtr. 25 ark. Men jeg er nu så dristig at håbe, at sidder jeg først i sadlen, skal der ikke mangle understøttelse til at ride videre. Det er da heller ikke så lille et arbejde; jeg regner det med sine forudgående registreringer og lignende vil tage det første års tid. Og jeg har allerede brugt det meste af 88 og slutningen af forrige år til foreløbig at gøre mig kendt med stoffet (deriblandt har jeg udarbejdet et par indledninger til viserne, der som prøve er vedlagte mit forslag). Hvad pengevilkår man vil byde mig, ved jeg ikke endnu; Sv. Gg. fik 50 kr. arket. Men enten jeg får det eller mindre bliver det i hvert fald sådan, at jeg ikke i år igen behøver at spise min fars brød.

Går nu alt vel, skal du inden jul se „Danmarks gamle folkeviser, udgivne af Svend Grundtvig. 5. dels 3. hefte efter Svend Grundtvigs forarbejder udgivet af Axel Olrik.“

Småarbejder har jeg ikke haft meget af. Engang i jul tog jeg fat på en anm. af Paludans „renæssance“, lagde den hen og tog nu nylig fat igen og har den i arbejde. Ellers har jeg kun kikket på min brors „Knud Lavard“ og gjort tilføjelser til den. Jeg har nu også taget lidt fat på navnestudierne, hvorom se sidste „Skattegraver“.

Af undervisning giver jeg timer i oldnordisk til nogle privatelever, 2 damer og et ungt menneske (stud. art.); den ene er en lærerinde i dansk hos frk Zahle, ved navn Ingeborg Simesen; hun er nu nåt gennem en del islandsk sagastof, og er i ældre dansk (Brandts læsebog), — og det er al ære værd af en, der studerer det frivillig.

I den filologiske verden et at mærke, at Vilh. Grundtvig sidste torsdag i filol. samfund kom frem med en del af frugterne fra hans studier i mange sproglige retninger. Foredraget skulde egentlig være om østerlandske lånord i evropæiske sprog, men var bleven indskrænket til de lånord, der var gået gennem latin og græsk; men dermed blev han heller ikke færdig (således går det altid med ens første foredrag!) skönt det varede omtrent 2 timer. Han gav naturligvis en indledning om studiet i det hele og et overblik over de forskellige veje lånord er vandret. Der var så meget værdifuldt i hvad han havde samlet, at jeg skal spørge ham, om han ikke agter at udarbejde det til „månedsskriftet“; — om han nu kan leve uden et filologisk panser af „noksom bekendte“ værker, som dog ingen kender. Han er nemlig en stor bogorm og skal kunne være distræt. — Jon Porkelsson (kand. mag. her i byen) trykker nu på sin doktordisputats om den islandske digtning i 15. og 16. årh. (I. gudelig digtning. II. rímur og folkedigtning. III kendte forfattere).

Hvor er dine studier nu? i historien eller i målsagaen? er du på færd? eller i ro ved skolen? hvor står det med din nærmeste kreds?

Hils dem fra

din

Axel Olrik.

Jeg var igår i selskab med en dame, som ikke vidste andet om Askov end, at Goldsmidt, en gang

en bragte ham hilsen derfra, svarede: „Velsignet være den der bringer bud fra Askov.“

Det er også godt nok, når man ved det.

31.

Kære Holger.

[April 1888]

Tak for dit brev, jeg fik nu til morgen. Da der endnu ikke er lagt telefon fra Askov til Rabeks allé, kunde du nok underrette mig om den begivenhed i hjemmet; nu kommer min lykønskning så sent, at liden Erik snart kan have større hårvækst end hans værdige hr. fader. Sikken talrig familie; du må med det første til at gøre spisebordet et godt stykke længere!

Hvis jeg må tro dine ord, vokser din forkærlighed og beundring for målsagaen i forhold til som du tager dig *lidt* af den. Med hensyn til det om kærnen har jeg dog en ikke lille række mænd og gerninger, som jeg ikke ønsker smidt bag [1. blandt?] skallerne. Med hensyn til fagord vil jeg for resten mærke at de der antyder ny samfundsformer og baner i kultur, må da have forrangen (f. eks. *frels* som gammelt nordisk ord for frihed [det står mig ikke rigtig klart, om det er en af dine egne, jeg giver dig igen], for personlig frihed — at frelse —; medens *fri* lånes fra tysk på en tid, hvor den personlige frihed indskrænkedes overordenlig stærkt; og *fri* og *frihed* kommer til at betegne en klasses rettigheder (oldn. rétrr, hólðsrétrr o. s. v.), selv Rimkrønikens varme ord om frihed opstiller sit folk som en klasse overfor fremmed hersker eller fremmedfolk.

Mærk hvorledes det gamle indenlandske ordforråd, der udtrykker bestemte kulturforhold, — at det, når forholdet svinder, enten falder bort eller får almindelig betydning. I Fejlbergs ordbog findes ordet *an-*

nigdom, börnenes travlhed i leg; det er jyske lovs *annughdom*, trældom, jf. oldn. ánauðugr trælbunden. Jf. et *træls* arbejde, hårdt möjsomt arbejde; endnu i hele hoveritiden brugtes dog ordet *trælbonde*.

Jeg har ikke fået gjort noget stort ved det; men har det på sinde, til der en gang kommer noget på gang. Med en af lærerinderne hos frk Zahle, som jeg læser med, nml. frk Ingeborg Simesen har jeg nu gennemgået en del ældre dansk i lyd og formlære nu skal vi have fat på ordforrådet; kan det komme videre ud ad den vej, bliver det jo meget godt.

(I kulturhenseende er *blåstrømpe* et dejligt ord, opstået i 1780erne (engelsk *blue-socking*), på en tid da pæne folk [gik] i hvide strømper, på den tid kvinderne begyndte at spille rolle i litteraturen. — Nu er det vist ved at forsvinde hos hele den yngre slægt; her i landet har det vel kun levet siden Klara Rafael-fejden 1851.)

Det er sandt; hvorfor spilder jeg alle disse om ikke guldkorn så dog bygkorn på dig. Du er jo „løbet af skolen“ og forsikrer du vil være uartig hele april måned (jeg kan nemlig ikke tænke mig dig som „en lille syg dreng“, men altid bedre som en uartig.) — — —

„Gjort Sv. Grundtvigs efterladenskaber færdige“! Du ved vist ikke hvad det er. Der er arbejde nok til mig og flere andre i det, han har samlet.

Men når nu dette halvbind er udgivet, trækker jeg vejret lidt før jeg søger om lejlighed til at udgive resten. At gå ind i S. Ggs arbejde er ikke så svært som du tror. Tidsbestemmelserne er vist det eneste, hvor jeg ikke kan siges at følge ham; — og dem udelader jeg næsten helt. I hele arbejds måden er det hans vej der skal trædes; nogle steder foreligger der be-

mærkninger (og de er mig meget kærkomne), andre steder må jeg gøre alt selv; under tiden har S. Gg. bemærkninger som jeg ikke kan være med til; men da er det kun i kraft af hele den arbejdsmåde, jeg har lært af ham, at jeg går andre veje. Når indledningerne gerne skulde blive lidt kortere overskueligere, så er det görligt, fordi der i *England* og *Sverige* er fremkommet arbejder, der er af „Sv. Grundtvigs skole“, og som jeg kan henvise til.

6—5—88.

Nu har jeg modtaget afgörelsen fra literatursamfundet; det går ind på min plan og vil give 50 kr. arket (hvad der var det, som jeg under hånden havde forlangt, og Sv. Grundtvig fik). Nu har jeg kun tilbage at få Sv. Ggs arbejder udleverede fra kgl. bibliotek.

Lev vel. Din Axel Olrik sender hilsner til dig og dit hjem.

Dette brev har ligget lidt længe og ventet på vise-sagens afgörelse, men da du vel har færdedes des mere imens, kan det vel komme tidsnok.

32.

Begtrup-hjem, Askov.

Kære Holger.

10—8—88.

Såsom jeg ikke fandt dig hjemme nu i dag, må jeg gribe til et så filologisk eller filistersk middel som at skrive et brev. Men der er, opdager jeg, den vanskelighed ved at skrive i steden for at tale, at vi har vænnet os til en brevstil der er temlig forskellig fra den vi taler i, og nok skyldes min boglighed; derfor vil jeg nu skrive som vi taler, i anerkendelse af, at det skyldes dig.

Altså: Det var noget fælt sludder du sagde den

finske frøken igår. Tror du vi kommer her for at høre Knudsen anrette Taine og Nutzhorn lægge dej af Scharling og Edv. Holm? Eller er det for at høre dig lire om med din kasse (nu véd vi jo, hvad vi skal have næste år; dog kamelerne kan vel ingen uden du selv få ned en gang til.)

Vil du vide noget om, hvad *jeg* kommer efter, da er det for at omgås mennesker på et sted, for en tid, hvor vi giver os hen i hvad der fylder sjælen, hvor vi i samtale og i omtale søger at klare os de enkelte menneskers liv, hvor vi fra *samlivet* bringer en sang eller et ord med hjem, og hvor *samlæren* kun er akkompagnementet, der hjælper at holde takt og deslige. — Lad mig ikke skrive for langt her, da du godt véd det selv alt sammen; men husk at når du har sagt det gale 99 gange, så tror du det selv den 100de.

Din fhv. studiefælle og senere
goldamme¹⁾

Axel Olrik.

33.

Kære Holger Begtrup.

21—12—88.

Det måtte nødig helt blive jul uden at i hørte herovrefra; det tegner jo rigtignok svært dertil. Det havde let kunnet ske, at den kom helt bag på mig; for jeg sidder naturligvis og laver viser og viser, så man — om man ikke vidste bedre — kunde tro at jeg var den samme Aksel Olrik som den gang du bode i Istedgade. Og det turde dog hver mand vide, at det er jeg ikke.

Har du for resten læst det om børnestilene i Vor Ungdom? Ved siden af komikeren „jeg vil være skorstensfejer, for de er sorte“ så har jeg moret mig med et par stykker, som vil være sømænd, for

¹⁾ Se Svendborg.

„det har altid været mit faste forsæt“. Når man tænker, hvor meget søgalskaben tilhører 12—13 års-alderen, falder der jo et lidt komisk lys over helteskuespillet. Og dog har voksne noget lignende: når noget er vokset op til magt og til mål for en, vil man da ikke gerne skønne om, hvor dyb rod det har i ens egen fortid. (Hvis man kunde tænke sig en forlovet — du forstår nok, hvad jeg mener med det ord — i 13års alder, vilde han dyrt og helligt forsikre, at han havde fra sin tidligste tid haft det forsæt for livet at få sin fæstemø).

Om folkeviser — så vil du måske nok hilse Ingeborg Trier på Østerhovgård og takke for oplysninger om hendes Adelbrandsviser; der er nu gået for lang tid, til at jeg selv kan skrive og takke (og det er så megen ulejlighed om den sag!)

Af din Birkerød familie har jeg ikke for nylig set mere end siden af din søster, sidste søndag Bang holdt foredrag om „fruen fra havet“.

Men det jeg egenlig skrev for var jo for at sende en julehilsen, først til dig og din hustru og så alle rollingerne fra Kristine ned efter, også til din bror og din søster, som du vel har på Askov, og til godtfolk i almindelighed (Plesner har i vel?). Og er min udstykning gal, så tag den under et. Glædelig jul.

Din

Axel Olrik.

E. S. Jeg sparer ikke på papiret, som du ser.

34.

Kære Holger Begtrup.

pinselørdag 89.

Da jeg ingen brevpapir har i øjeblikket, så får du ikke noget brev, men må nøjes med antydningen af et.

Det skulde da bl. a. have fortalt

1. om vore sønderjyske foretagender, hvoraf en prøve medsendes. Her er nogle eksemplarer med, som du kan give til Sønderjyder på højskolen.
2. om mine folkeviser, hvoraf $3\frac{1}{2}$ ark er trykte og en hel del manuskript snart færdigt.
3. om at her ligger nogle oldsager, som du — om du var kommet ind her på rejsen — skulde set på, om Askovsamlingen *ønskede* særlig:

1 bor af flint

$\frac{1}{2}$ kampestenshammer med skafthul.

Det første stykke har vi [læs: i ?] vel i hvert fald ikke mage til og ønsker det særlig.

4. at jeg en søndag for noget siden var inde at sige farvel til den gamle præstegård i Birkerød (nu går de og banker og føler på hele den gamle længe og véd ikke, om de vil lappe på den eller rive den ned) og til dine forældre.
5. om (som jeg hørte der) at du har trukket dig ud af politikken for skolens skyld; — hvori du har min agtelse. Men vil du ikke have jeg skal tale derom, så tier jeg stille.
6. Om at vi er ved at lave et tidsskrift for landsmål og folkeminder. Men vent nu til det bliver til noget!
7. at adskilligt godtfolk (mig og mine lige i askovitiske dyder, Birkerøddere o. desl.) vil mødes til sommer på jeres sæter, når jeres lurer og lokkesang høres.

Nu véd du en hoben ting, som jeg ikke har skrevet om; og hils så Johanne og alle småerne og storene fra

din

Axel Olrik.

En god pinse!

35.

Kære Holger Begtrup.

14—6—89.

Jeg vil ikke holde foredrag om de sønderjyske folkeviser; dertil egner æmnet sig ikke (eller: egner personen sig ikke, om du hellere vil). Jeg har for resten tænkt lidt paa et foredrag om folkeæventyrenes alder og oprindelse i Norden; men det skal i først have til næste år (jeg gör mig kostbar!) med det samme at vi sætter et tidsskrift igang.

Om 3dje filologmøde kommer ingen beretning, da der ikke er bevilget svenske statsmidler dertil. Storms foredrag, der som du ved gik ud på at vise at de fleste navne, som man hidtil tog for normanniske, er frankiske, og at af de sikre nordiske kan der vanskelig drages slutninger om nasjonaliteten — findes vist i årb. for nord. oldk. 1887 [jeg har ikke mit eksemplar hjemme]. Da Storm havde holdt foredraget, tog Tegnér hatten af for ham, og han har vist ikke svaret siden.

Det vilde være meget rart, om man talte sønderjysk på Askov; men jeg for mit vedkommende føler mer tilbøjelighed til at stikke hovederne sammen end til at stå på talerstolen. En diskussion om forholdene i Sønderj. må i jo for resten let kunne få i gang.

Din

Axel Olrik.

Du kunde nok svaret på spørsmålet om i ikke havde mage til oldsagerne; men dertil var du for *russgalen*, som svensken vilde sige. For ikke at overanstreges må du være fri for at ønske Eline god rejse fra mig (det har jeg nemlig bedt mine fætre Hejbergerne at gøre); men hils alle kværsædemændene fra din kværsiddende

A O.

36.

Paa et Brevkort:

28—6—89.

Oldsagerne vil lærer Kr. Holm *give*, hvis i ikke har noget lignende. Af stenhammeren er der så meget:

Men i har vist nok noget lignende.

Boret har oprindelig været dannet til økse, ser sådan ud: :

Skriv til mig at i ikke har noget lignende! — Retskrivningen kan vi vist ikke sige noget sådant nyt om. Gudebilledet ser jo efter aviserne ud som jernalder; der kommer vel nok en gang noget om det. Jeg pirrer lidt ved folkesagnene for en gang at behandle det mytologiske stof deri; men det er langt frem i tiden.

Din
A O.

Du må sætte pris på at jeg skriver på brevkort: så får du svar med omgående!

37.

Kære Holger Begtrup.

Nytårsdag 1890.

Jeg tror du plejer ved juletid at høre lidt herovrefra. Og når mine hilsner nu ikke til at ønske dig glædelig jul, så kan de dog bringe ønsker for nytåret.

Hvad jeg mest har at fortælle herfra er ikke så meget glædeligt, men hvad man til daglig vil kalde en kummerlig jul, da far ligger så stærkt syg. Før jul var flere dårlige, og til selve juleaften var det nær ved, at vi ikke havde fået far ned, men han kom da med, til vor glæde. Men siden er det blevet dårli-

gere; influenzaen har draget en meget stærk bronkitis med sig. I lördags aftes kneb det så stærkt med at få vejret, at vi var meget bange. Siden har det gået småt, men dog snarere til bedring end til det værre; men alvorligt er det jo stadig, og far har så få kræfter at stå imod med. — Når du så hører, at moder ligger oppe hos far med en dårlig fod, og at vi andre går her og pusler og om natten skiftes til at våge, så har du omtrent rede på, hvordan hjemmet ser ud. Vi vilde jo gerne beholde vor far lidt endnu; selv har han jo ikke meget håb, men det er fordi hans kræfter er så små.

Jeg havde tænkt at fortælle lidt om min dansk-undervisning på Gregersens artiumskursus. Lidt höjskoleagtig gör jeg den måske. Så er der den nyhed, at vi har ungersvende og piger sammen; det synes at gå rigtig godt. Men nu er der så lidt lejlighed til at fortælle derom.

Jeg gad nok set lidt ind på Askov, også i denne tid, da det vel er lidt omskifteligt med lærerkræfterne. At skilles fra Jakob Knudsens må vel være jer lidt sært. Og det er vel ikke godt at vide hvad det altsammen bliver til.

Hans sender hilsner til dig. Hils nu din hustru og alle dine egne og omgivelsen fra mig.

Et godt nyt år til jer alle.

Din

Axel Olrik.

38.

Kære Holger Begtrup.

2—1—90.

I eftermiddag bortgik vor far rolig og stille.

Din

Axel Olrik.

39.

Kære Holger Begtrup.

24—4—90.

Det er rart at høre lidt fra dig, nu da du efter al den farten og kikken ud har slået [dig] lidt mere fast på Askov. Til lykke med den lille sidste småpige (Erik ufortalt); det er dog en stor vane i har til at blive flere, i måtte dog ellers ikke altfor hurtigt vokse udaf huset.

At jeg har været glemsom eller sådan noget med brevskrivning over til dig, er indrømmet. Men når du opdager, at dette papir i umindelige tider har ligget med dit navn på, — så må jeg se at finde en anden grund til, at der ikke er blevet noget af at fortælle dig ordenligt om alt her. Men her er så meget og så spredt som optager mig. Jeg savner min gode gamle ensidighed; jeg kaster mig ikke fuldt ud i en enkelt virksomhed. Det som nærmest har været kælebarnet er min gennemgang af dansk litteratur henne hos Gregersen, men så har der været folkeviseudgivelse (rigtignok mest korrekturer og desl.), jeg har læst noget litteratur og jeg har drevet noget.

Bare jeg var af dem, havde jeg nær sagt, der dagen efter magisterkonferens kan sætte sig hen og arbejde på doktordisputas. Men nu er det gået *tre år*, siden jeg fik min; og der er ikke gjort noget virkeligt arbejde, som lige går løs derpå. Ja det er nu en lang snak til at kede dig med; og heller end at snakke skulde jeg arbejde. Ellers går jeg da i hundene.

Nu da til det egl. æmne, at du har taget sprogstudierne fat og tænker på Vid. selsk. prisopgave. Om den sidste vil jeg straks sige, at det er svært at nå prisen (Thorsen fik i 1888 kun „accessit“ med

200 kr. for sin opgave om det danske skriftsprog (oprindelse), og du vil meget vanskelig kunne nå målet, hvis du i stort omfang har timer på skolen. — Thorsen skal op til magistergrad nu, begynder på den store opgave 1ste maj, bliver færdig med det hele til udgang af september; når det er ovre, ligger det jo nær for ham at tage fat på opgaven; jeg skal ved lejlighed spørge ham. Lübbens *handwörterbuch* (indeholder flere artikler end den store) har du her titlen på; den roses meget. Andre hjælpemidler kan jeg ikke sige dig; men skal ved lejlighed have det i tanke.

Beretning om 3. filologmøde bliver ikke udgivet (mgl. statsunderstøttelse). — Sv. Fskr. har jeg ikke fået undersøgt; det skal ske. — Asta er godt norsk; kunde måske dog stamme fra Suhms nordiske fortællinger eller fra en romance fra århs. slutning.

At besvare Vidssk. opgave er som sagt vanskeligt. Kun hvis din drift dertil er stærk, kan jeg egl. råde dig til at give dig i lag med opgaven; ellers må du hellere, skulde jeg tro, sætte dig snævrere grænser, udarbejde en eller nogle enkelte afhandlinger om enkelte punkter til Arkiv for nordisk filologi (om enkelte grupper af fremmedord, fagord e. l.) og at arbejde til engang at skrive en almindelig, populær sproghistorie. Men om alt det, og om hvordan studierne skal drives, var det langt bedre at tale mundtlig. Kommer du herover lidt imellem skoletiderne er det godt. Ellers spør; og jeg skal svare som bedst jeg kan.

God lykke til arbejdet.

Hils Johanne særlig på Aastas vegne.

Din

Axel Olrik.

40.

Kære Holger Begtrup.

2—12—90.

Jeg har nok ikke fået skrevet siden i sommer, da jeg ikke var med til lærermødet men kun sendte en hilsen, med en deltager, — som måske ikke engang har nåt dig. Siden jeg nu bliver rykket af dig (ved Marie Brodersen), må jeg dog give lidt livstegn. Men her er så lidt at skrive om; det går sin daglige gang: nogle skoletimer og manuduktionstimer og en del egen læsning. Hjemmet går også i sin jævne skure; ja Dagmar *maler* nu ret ivrig og Ingeborg læser til lærerindeeksamen. Du har heller ikke set noget muldvarpeskud af mine studeringer; men sagen er, at jeg graver mig en dyb og rummelig gang og klapper mulden godt fast til væggene. Stedet, hvor jeg anlægger den, er Sakses oldtidsberetninger, og det er et sted som er godt til derfra at grave jagtgange ud i mange retninger. Når hulen er bygget, skal du nok få den hele at se. For ikke at tale bar abstrakt vil jeg dog fortælle at jeg i aften sidder med en bunke kgl. biblioteksbøger foran mig for at klare forholdet mellem Amled, L. Junius Brutus og „de kloge studenter“. Ja du tror da, jeg er bleven helt Buggesk; men det er endda kun for en gangs skyld, jeg kommer så stærkt ind på sligt. Til hverdag lader jeg de gamle konger selv gøre rede for, hvad de fører i deres skjold. Hvis du har set udtog af mit foredrag [i] oldskriftselskabet i foråret, kan du måske derefter danne dig et skön om det hele.

Da jeg håber, din utålmod giver sig luft i et brev, vil jeg ikke kalde mere på det ved spørgsmål om hvor det står til hos dig. Hils i dit hjem; og hils så også Hans Holger Heiberg fra hans fætter; det glæder mig at han er kommen på skolen, og at jeg hører han er glad derfor.

Din

Axel Olrik.

41.

Kære Holger Begtrup.

12—4—91.

Jeg har længe været i vej med at skrive til dig; men jeg kan måske undskylde mig med at jeg nu har fået lidt bedre tid til brevskrivning end jeg ellers har haft. Sagen er at jeg har siddet og skullet være flittig med min doktordisputas om Saksens kilder (o: oldhistorien), og arbejdet var nær ved at vokse mig helt over hovedet. Nu har jeg fået selve disputasen færdig; den kommer til at udgøre den første og mindre halvdel af det hele stof. Den gennemgår Saksens oldhistorie for at adskille islandske kilder (fornaldarsagaer) fra danske sagn. Jeg gennemgår da en række forskellige forhold: skueplads, stedfæstelser, religiøse forestillinger, kultur o. s. v. for at påvise de to modsætninger overalt; dernæst sproglige grunde på samme måde. Kun et par sagn kommer jeg til at behandle udførligere, deriblandt Baldersagnet. Nu kan du være nysgerrig! Lad mig nu ikke rose mig for meget. Jeg er forberedt på at der, af andre grunde, går *et år* før sagen er helt færdig; så du skal ikke fortælle folk om det endnu. Det meste af and[en] del af mine Saksstudier har jeg da også skreven; jeg troede jeg vilde haft det med i min disputas, men det blev for vidtløftigt. Der er sammenligninger med fornaldarsagaer og med folkeæventyr som fylder en del. For resten har jeg også fået fat i det latinske udtog af den tabte Skjoldungasaga; det skal naturligvis udgives med en interessant indledning; så du kan se jeg lider ikke mangel på æmner for tiden.

Hans sidder også og skriver på sin disputas „kongemagt og kirkemagt i Danmark i den ældre middelalder“. Vi venter at komme til at disputere på samme tid. Ingeborg sidder i læsning til almuellærerindeeksamen. Dagmar lægger sig ivrigt efter maleri. Når jeg endnu meddeler, at en ung rødhåret svend ved

navn Jörgen, der skal være student næste sommer, er bleven konfirmeret inden påske, har jeg vist ud-tømt familiens mærkværdigheder. — Så kan du en-gang lade høre fra dig, hvor det går med dit og med dat.

Da du vel endnu er höjskoleforeningens kasserer, sender jeg, samtidig hermed, et lille bidrag til den under din adresse; men vil du sørge for at jeg ikke kommer på tryk for det.

Hils i dit hjem og hils venner på skolen fra
din

Axel Olrik.

42.

Kære Holger Begtrup.

12—6—91.

Her sender jeg dig en lille hilsen fra mine sagn-studier. Det større besøg lader endnu vente på sig; men er nu da så vidt at det har fået „inprimatur“ af de höjlærde.

Til Askov skal jeg sende en venlig tanke, hvis jeg da selv kan nå til Norge, hvad jeg går og tænker på. —

At holde brylluper har nok ellers været jeres spe-cialitet i den sidste tid.

Hils

fra

Din

Axel Olrik.

43.

Paa Brevkort:

Kære Holger Begtrup.

16—7—91.

Jeg føler trang til at sende dig en hilsen för jeg damper ad Norge til. Hils din hustru, og hils fælles

venner, når du ser dem (lærermøde). Af nyt ikke andet end at jeg har tavlet runer med Rig jarl (S. Bugge); vores brevveksling om den gråstenske røver skal du med tiden se på tryk. Nu skal jeg se ind til ham og adskillige andre mærkelige godtfolk. Skal jeg hilse Bjørnson fra dig!

Din

Axel Olrik.

44.

Den 3ie December.
Aar eft. Holb. f. 107.

Kære Holger Begtrup.

Jeg er vel nødt til at give et eller andet lille livstegn, da du ellers — efter din sædvanlige slette tænke måde — tror mig begravet levende i bøger og bogormestøv. Og disse tanker er for så vidt rigtige, som jeg da har en god del kgl. biblioteks bøger på mit skrivebord; nu mens man venter på at få sin disputas frem er det jo en passende tid til at se sig om i litteraturen; det er tyskernes sagnforskninger, der må holde for. Men nu nok derom! Tak for Askovprogrammer, som jeg har set at anbringe efter bedste ævne. For resten har jeg en hilsen til dig fra en nærpårørende af dig, der for resten ligner dig mer endnu end jeg havde troet, blot at han er noget mindre slank. Samme Erik er egentlig en ganske rar fyr. Jeg har også en gang mødt din mor og søster på Hillerød brostene; men det var den gang skoven endnu kunde gå for at være grøn. Hun (din mor) spurgte ellers til min forlovelse el. giftermål, hvilket altid har interesseret hende særlig (jeg ser deri et vidnesbyrd om jer families sans for de subtile materier).

Jeg vil ikke begynde en beretning om når Eyvind skal have bryllup eller hvorledes vi forholder os til influenzaen. Men vil du hilse Johanne; til de mindre nytter det vist ikke at sende hilsen, da de vist for længe siden har glemt „manden“; jeg må heller se en gang på ny at vinde deres bevågenhed. Det er sandt, jeg må ikke skrive dig ord med b. Vågenhed er jo også godt.

Din

Axel Olrik.

45.

Kære Holger Begtrup.

[Februar 1892]

Jeg må dog sige det er næsten frækt af dig at forlange et brev besvaret, hvor du skælder mig for *lærdling*. Hvis du endnu har nogetsomhelst af dine oldnordiske kundskaber tilbage, står det dig da klart at den *formindskelses*sendelse ling enten må antyde at jeg er lidet lærd eller at lærdom er lidet (og dermed har du svar på din opfattelse af min ideale tilfredsstillelse i studier; må jeg bede om menneskesamliv med, f. eks. at være lærer i en drengeskole). Ja en længere udvikling af det har jeg ikke lyst til, skönt det vel kunde være sin undersøgelse værd, som min ven og gamle skolekammerat i mange år (ja du kender ham knap af skolekammeratskabet) Immanuel Sveistrup siger, ham som i nu har fået over på egnen, men endnu næppe lært at sætte pris på.

Slap jeg ikke pænt nu fra at skyldte dig brev. — Mine tanker har derimod været hos dig, især sidst i forrige år i de politiske dage, da lige straks med Bergs død dit navn dukkede op. Men at du tog den afgørelse, du tog, var jo hvad jeg havde ventet og

vel også ønsket. — Og efter sådan afgørelse føler du dig vel lidt fast igen (præsten er vel ikke slem ved dig?)

14—3—92

Kære H. B. Her ligger dette brev på bunden af en bunke adskilligt på mit skrivebord. Det burde sikkert være afsluttet og sendt for et par uger siden. Af nyt ved jeg ikke stort. At Moltke Moe har været hernede i Kbhn, har for mig været en begivenhed; for jeg har kunnet tale med ham om sagn, som ikke med nogen anden.

Min disp. skal komme i næste måned.

Hilsen til jer allesammen fra din Axel O.

46.

Kære Holger Begtrup.

3—5—92

Jeg har længe været ved at skrive til dig. Ved din fars dødsfald skulde du dog have et deltagende ord, som vel altid er godt, skönt savnet vel er noget mindre, når i har fået lov til at beholde ham så langt op i oldingsalderen. Nu kan jeg kun — fra sidst jeg var i Birkerød — bringe dig en hilsen fra hans grav. Selve Birkerød, der før mere end nogen anden har været mig de levendes by, begynder nu også at blive mig mindernes by; der er allerede adskillige grave med godt kendte navne.

Her går tiden sin gang og bringer efterhånden småforandringer i hjemmet. At Ingeborg er lærer hos Plenge i Viborg, har jeg vist skrevet til dig; det går ganske godt derovre. Hanses doktorgrad kender du vel af aviserne. Nu kommer min egen ud, og medfølger til dig. De vedlagte ark er det afsnit, som ikke

findes i Årbøger. Forsvares den 20. maj (Steenstrup og Wimmer opp.). Ja nu kan du jo se på dens forskellige sære ting. Den kan nok være dig brev for denne gang. Lad mig dog endnu fortælle, at jeg til sommer rejser til Norge og ligger der efterårshalvåret i Kristiania at høre Bugge og især Moltke Moe, som holder store forelæsninger over norske folkeviser (forarbejder til en samlet udgave.).

Hils i dit hjem og hos dine lærde naboer.

Din

Axel Olrik.

Afsendelsen sinket, da jeg först igår aftes fik mine særtryk.

47.

[Begyndelsen af Juni 1892]

Kære Holger Begtrup! (for at tiltale dig med dit danske døbenavn, inden du bliver tit. professor).

Tak for dit venlige brev og din smukke omtale af min bog, som jeg for resten selv er en del stolt af; jeg synes, jeg har vundet ret, til ikke at hedde „lærdling“ på Askov, skönt det blev sagt, at det var en „lærd“ bog.

Det var handlingen du vilde høre lidt om. Ja den var lidt heed, o: første afsnit, Steenstrup og mig. Han angreb den stærkt (ja han sagde nogle pæne ord „för den holmgang, som vi nu snart skal til“); [han havde jo stemt for afhdl.s forkastelse], forkastede benyttelsen af nyere folkesagn som vidnesbyrd for gl. tid, o. s. v., angreb „stedfæstelser“, folkebeskrivelser o. l.; ja mit skikkelige døbenavn (Axel, jf. Sakse) var det første han kastede sig over. Og jeg svarede igen med den overbevisning, at jeg havde

ret, og han uret. — Hoffory vilde blot spørge mig om Müllenhoffs bestemmelser af Haldans Helges og Rolv krakes levetid (hans Beovolf); jeg svarede, at jeg godkendte dem, men ikke havde brug for dem i denne afhandling. Finnur Jónsson og dernæst Valtýr Guðmundsson angreb mig for en del enkeltheder, næsten alt sammen ting, der vedrørte isl. sagaer, bl. a. om de isl. kvinder, som også W. angreb mig for; G. var vel indholdsrigest. Wimmer talte store og gode ord om arbejdet; hans enkelte angreb måtte jeg næsten overalt indrømme rigtigheden af. Bægge opponenter (officielle) roste ellers mit sprog (dog ikke „slig“!), hvad der undrede mig meget, da jeg aldrig før har hørt andet end daddel derfor; Wimmer endte endogså med at læse mig højt for auditorio.

Mit sammenstød med Steenstrup har ellers været ugens begivenhed; at jeg har været lidt rigelig ivrig, er man enig om; men ellers falder dommen forskellig. Jeg gik op til ham dagen efter for at sige lidt venlige ord; men han var ikke fri for at være tvær. Og hvorfor skulde han ikke det, når han nærer den overbevisning at jeg elsker sagn og *hader* love, mens jeg efter hans (dr. juris') åbent udtalte opfattelse burde studere lovene og være vammel ved sagn. — Nu spilder jeg nok mit gode papir. Jeg vilde snakket lidt med dig om mine sagakvinder, som jeg ingenlunde fortryder. At Helga den fagre og Bergtora er de to hovedtyper, som alle enkelte ejendommeligheder henhører under, skal nok findes rigtigt; også Halgerd er i sit kærlighedsforhold afhængig af andre; først efter sin husbond[s] død griber hun handlende ind, og som så mange isl. kvinder kalder hævnen hende til dåd. — Jeg ved ikke om det kan nytte at henvise dig til Wienerprofessoren Richard Heinzels lærde bog „Beschreibung der isl. saga“,

som er en ordning af sagasteder efter det „auswahl des lebens“, som de indeholder. At læse el. rettere at arbejde med denne bogs indhold åbner blikket for adskilligt i Isl.s livsforhold og poetiske opfattelse.

Jeg går og grunder på at komme til Norge, at studere et halvår hos Moltke Moe og Bugge, nordiske folkesagn o. l. Mit næste arbejde skal blive en behandling af Haddings hanegal og andet, som du vil have glæde af. — Jeg ved da ikke, om der bliver nogen Askovbesøg denne gang (er jeg i Danmark, bliver der). Se selv til mig.

Hils din kone; har hun læst noget af Sakse, kan hun jo også læse „Kilderne“.

48.

Den 14. Juli 1892 paa to Visitkort:

Sofie Hasselquist.

Axel Olrik

Dr. phil.

Det sidste med Paaskrift:

Hjærtelig hilsen fra en ny og en gl. ven til dig og Johanne.

49.

Kære Holger Begtrup.

8—3—93.

Tak for dit brev, som jeg nu skal skrive lidt til svar på. Jeg tror for resten ikke du behøver så stærke midler for at få mig til at skrive som det unægtelig var. Men hør nu lidt om selve sagen.

Forholdet er jo det, at hvad jeg helst vil er at have

en plads som universitetslærer i nordisk folkedigtning (ell. rettere: i nordisk filologi med adgang til fortrinsvis at behandle folkedigtning og den ældre litteratur; men det eneste der er mulighed for, er en — ekstraordinært for mig oprettet — docentplads i nord. folkedigtning). Dette mål tør jeg ikke opgive, selv om det står som uvist for mig om jeg når det.

Altså, der er ingen docentplads der venter efter mig; den eneste mulighed er, at jeg selv skal skabe den. At tage til Askov med stor gerning der, vil være at afskære den mulighed. Og så vil du forstå, at jeg ikke tør tage til Askov, når min egenlige livsgerning ligger andensteds.

Nu lidt videre om mine personlige forhold. Det vi gifter os på, er — smithske legat (600 kr.), Sv. Grundtvigske legat (300), nogle skoletimer og nogen udsigt til understøttelser til literære arbejder; endvidere på at Sofie skal beholde den større del af sine nuværende timer.

Lejlighed har vi lejet, Sortedamsgade 11, Beletagen 3: 4de sal, med prægtig udsigt over søen og langt videre omkring. Bryllup skal stå i Idestrup præstegård pr. Nykøbing F, vistnok den 14de maj. — —

Til næste efterår tænker jeg på at holde forelæsninger over nogle af Sakses sagaer. Hadding til begyndelse. Et hovedpunkt i den skal være at påvise sammenspillet mellem hjemlige motiver (folkesagnstrækkene) og fremmed poetisk-mytologisk-religiøs påvirkning; Haddings underjordsvandring belyst ved en række kristne og andre dødsvandring osv. Jeg venter mig jo noget af det hele. Så skal mine vikinge-Irer-teorier med i det.

Jeg går ellers, rettere: vi går ellers med tanker om at komme ind til jer i sommer, om der er lærer-

møde, og fortælle noget mytologi eller sådan noget. Og at sige tak for tilbuddet. Hils Schrøder. Ellers var tanken om at være på Askov nær ved helt at mestre sig mig, så jeg levede ind i hvordan det var at gå der, med dansklærerarbejde og foredrag; og snakke oldn. og adskilligt med dig, og folkedigtning med Feilberg.

Nogen anden til lærerpladsen ved jeg ikke. Frk. Falbe Hansen vilde næppe i længden føle sig glad derovre. Erling Rørdam, der nu skal op til skoleembedseksamen??

Hils Johanne, jeg længes efter at se hvordan det står til, nu da rollingerne vokser sig store. Hils alle andre venner.

Din

Axel Olrik.

50.

Den 26. Maj 1893 paa et Visitkort:

Dr. phil. Axel Olrik

Sofie Olrik

f. Hasselquist.

Paa Bagsiden staar skrevet:

Tak for jeres hilsen til vor bryllupsdag.

Velkommen ret snart i Sortedams Dossering II⁴.

51.

[Modtaget 5—3—1894]

Kære Holger Begtrup.

Marius Kristensen var oppe hos mig forleden og fortalte, at han tænkte stærkt på at blive lærer ovre

hos jer. Jeg skulde jo også tro, at i kan være ganske godt tjænte med ham og han med jer. Ja nu har i jo setes lidt, og ses måske mere för den endelige bestemmelse tages. Det var ellers ganske morsomt at snakke sammen om ham; og han er af mennesker til at snakke om o: af de ret ejendommelige og rare mennesker. Spörsmålet er naturligvis, hvad han kan være for skolen; og det er jo svært at sige det forud. Jeg kender ham ikke fra den pædagogiske side, höj-est fra deltagelse i soldateromvisninger, hvad han jo har været meget brav til. Men jeg synes at han har en begejstring for viden og sammenhæng og for granskning, som jeg tror kan göre godt på en *udvidet* höjskole. Han har den ægte videnskabelige kærlighed til enkeltheden, hvorved intet bliver ham uvæsentligt; det kan naturligvis blive ham en vanskelighed ved undervisning, men jeg tror, han kan komme på ret køl i undervisningen endda. Ensidig og snæver er han ikke, synes jeg. Personlig ser han jo ud som han vilde falde godt i tråd derovre; for hans videnskabelige lyster vil samlivet med Feilberg være en spore. (Jeg udmaler mig ikke så stærkt, hvorledes du og han drøfter målsaga sammen; for jeg har dig lidt mistænkt for endnu at gå med planer om at komme andet[steds] ud i verden.)

Du ser på mit lange skriveri, at jeg endnu har min sludretrang. Med det samme vil jeg da — til brug når du viser dig i Kbh. — lade dig vide, at du ikke kan rose dig af at have været for ofte i Sortedamsgade 11⁴, som dog efter mit — og en til's — skön er et ganske rart sted at være.

For ikke at blive længer i idyllen vil jeg fortælle dig at Sakses oldhistorie II skrider godt frem i trykning; o: de „norröne sagaer“ er trykt, og de „danske sagn“ og „slutning“ kan jeg ikke få mig til at af-

slutte, fordi jeg altid gör dem bedre. De skal nemlig indeholde den danske literaturs eller om du vil det danske åndslivs historie i den ældre middelalder. Ja nu tager jeg måske munden for fuld; men du får dog nok en god bid, når den kommer.

Så længes jeg efter at komme til at fremstille hele den nordiske helteedigtning i sit udspring og indhold.

Et af de vigtigste forarbejder er nået med „Saksens oldhistorie“; jeg håber at kunne holde forelæsn. over selve æmnet til efteråret og at skrive en populær bog derover næste år, — hvis jeg ikke bliver hængende i forundersøgelser.

Hilsener herfra, til dig og din hustru, og andre godtfolk (Feilberg)

fra

Din

Axel O.

52.

Paa Brevkort:

Kære H. B.

19—7—94.

Da jeg atter en gang når at stikke mit hoved indenfor Askov lærdomsskove, der er groet endnu tættere, siden jeg sidst var der, vilde jeg gærne nikke eller råbe af dig som forløber for min egen fornemme nærværelse, og min kones do.

Jeg har haft så meget as af „Danm. gl. folkev.“ at jeg ikke gider skrive et helt brev, men du kan måske nøjes med denne småhilsen sålænge. På lördag mere personlig; hilsen imens til dig og i dit hjem

fra Din

Axel Olrik.

53.

Kære Holger Begtrup.

29—8—94

Tak for sidst hos dig. Jeg kan da ikke få dig til at sende mig et par ord om mødets program. Bliver [der] diskussion om „udvidet universitet“ *torsdag og fredag?*

Vil du indtegne mig og Sofie (undskyld ordenen af ordene!) som deltagere, og sikre os plads. Endvidere kommer rimeligvis også Hans. Men der er næppe nogen af os, der kan være til torsdag morgen.

Nu mange hilsener i dit hjem fra os bægge.

Din

Axel Olrik.

54.

Sortedamsg. 11. Kbh. N.

14—6—95

Kære Holger Begtrup.

Hermed en tryksag, der i nogen tid — tilstår jeg — har ligget på mit bord og råbt på at få et brev med til dig. Vel det sidste brev til dig i din Askovtid.

Til lykke da — sent, men godt ment, — med det at blive egen mand og at tage gamle planer op for virkelig at føre dem ud i livet. Nu er du midt i det. God lykke.

Tryksagen er, som du måske ser, en henvendelse til höjskolelærere. Du finder den måske af større teoretisk end praktisk interesse. Ja da, så er jeg en uforbederlig bogorm. Og jeg kan til mit forsvar kun sige, at det er en anledning til at tale til videre kredse om et i sig selv interessant historisk stof.

For resten er jeg druknet i visehåndskrifter, slægtbøger og sådant noget. Fortsættelsen af „Danm. gl. folkev.“ kommer til efteråret.

Ellers alt her ved det gamle og gode. Hils høj-skoleforstanderfruen. Hvad siger hun om det hele?

Din

Axel Olrik.

NOTER

Brev 1. — Denne poetiske Epistel om Olriks Studenterhue og min „Grundtvigianerhat“ kan gælde som Vignet over Samlingen. Saa vidt jeg mindes, var hans forrige Hue blæst af Hovedet paa ham en Dag, da han vandrede hjem ad Vesterbro. — *Kæreste*, dette Ord bruger han, fordi jeg som Sprogrenser ikke holdt af Ordet „Forlovet“. Jeg førte ogsaa Krig mod Forstavelsen *be-*. Derfor udelod han den undertiden paa Dril. — *Worsaae*, d. e. W's Bog om „Den danske Erobring af England og Normandiet.“

Br. 2. — *Marie Heiberg*. O.s Fader, Maleren H. Olrik, var Fætter til Brødrene Heiberg, hvoraf den ene var Apoteker i Ringkøbing, den anden Præst i Feldballe. Præsten var gift med en Søster til Johan Mantzius i Birkerød. Deres ældste Datter var Marie H.

Br. 3. I Foraaret 1883 fik jeg Universitetets Guldmedalje for en Afhandling i nordisk Filologi, hvis Opgave var: „En kritisk Samling og Vurdering af alt det i den oldnordiske Literatur (afset fra „Sæmundur Edda“ saa vel som fra Gylfaginning og Bragaræður), der indeholder tydelige eller tilsyneladende Levninger eller Eftervirkninger af en forkristelig Religion i Norden.“ Det var et rent Samlerarbejde uden selvstændig videnskabelig Værdi. — *Gaude quod mille &c*, d. e. „Glæd dig over, at tusinde Øjne ser paa dig, naar du taler!“

Br. 4. — *Skolelærer Holm i Feldballe*, som O. kendte gennem Pastor Heibergs, havde tilbudt nogle Oldsager til den Samling, jeg havde grundlagt i Askov. — *pastor Mathisen*, d. e. min Morbroder C. E. Mathiesen, der var H. F. Feilbergs Eftermand som Sognepræst i Brørup og Lindknud, en god Mil Vest for Askov.

Br. 5. — *den ny eksamensorden*, d. e. Indførelsen af

„Skoleembedseksamen“. — *Jeg har igen haft et lille stykke i H.bladet*: I „Højskolebladet“ for d. 22. August 1883 havde O. skrevet om „Svend Hersleb Grundtvig“, som var død d. 14. Juli s. A. I samme Blad for d. 5. November s. A. skrev han: „Folkesagn og Gudetro“, en Anmeldelse af tre af E. T. Kristensens Samlinger og af O. L. Grönborgs Optegnelser i Vendelbomaal.

Br. 6. — *den ny Forening* var et „Samfund til Udgivelse af gamle danske Minder“, som Evald Tang Kristensen stiftede i Efteraaret 1883 med Støtte fra Askov o. a. St. — Samfundet udgav Tidsskriftet „Skattegraveren“.

Br. 7. — *fru Grundtvig*, d. e. Professor Svend Grundtvigs Enke, Laura f. Bloch.

Br. 8. *geme, plange &c d. e.* „Suk, slaa dig med Sorg for Brystet, brödefulde Danmark!“ Begyndelsen af en latinsk Klagesang over Rigets Tilstand i Kristoffer den Andens Dage. — *scerosa* [scelerosa?] en Huskefejl for *dolorosa* (d. e. „kummerfulde“) — *Brudefærden*: Mit Bryllup med Johanne Lange stod i Birkerød den 16. April 1884. — *Herman Bæk*, nuværende Rektor, var Student fra Birkerød og studerede nordisk Filologi. — *Fru Grundtvigs . . . bror*, d. e. Arkivsekretær Jørgen Bloch, som har store Fortjenester af de Grundtvigske Papirers Ordning og Bevaring.

Br. 10. — *Velskovs* er en Skrivefejl for *Vodskovs*.

Br. 12. — *din unge dejlighed* d. e. vor ældste Datter, Kristine, født den 11. Februar 1885. — *Det glæder mig, at du saa ivrig har taget sprogstudierne op*: Hermed sigtes der til, at jeg havde begyndt at foredrage dansk Sproghistorie eller, som jeg kalder det, „Maalsaga“ paa Askov Højskole. Herom havde jeg den 27. Februar 1885 skrevet til O.: — „Jeg har allerede gennemgået den ældre og yngre runemålstid i to ugl. foredrag og er for tiden ved målet i Vikingetiden. Selvfølgelig bliver *ordforrådet* det vigtigste, og i disse dage har jeg fortalt om den danske tunges indflydelse i øst og vest. (Påvirkning på finsk, russisk og angelsaxisk). Derefter vil jeg gå over til at tale om den modsatte indvirkning: Latinske lånord i den yngre (og ældre?) jernalder, angelsaxiske lånord i eddakvadene (Bugge) o. s. v. — Når det er færdigt, går vi over til middelalderens lovmål o. s. fr. Kan du skaffe mig en eller anden oplysning (f. ex. om de fræmmede håndværksords ælde i Danmark; om angelsaxisk indflydelse på det danske kirke-mål; om riddertidens fræmmedord o. s. v.), vil det være mig inderlig kærkomment.“ Til dette Arbejde laante jeg O.'s Kol-

legiehefter til Wimmers Forelæsninger over det danske Sprogs Historie. — *Behold Söderwall*. d. e. det kgl. Biblioteks Eksemplar af K. F. Söderwall: Hufvudpokerna af svenska språkets utbildning, (1870). — *Hans takker for lykønskning*, nemlig til theologisk Embedseksamen. — *Din frænke*, d. e. Hans Olriks Forlovede, Datter af Justermester Ernst Bruun, som var langt ude i Slægt med os. Hun var meget musikalsk.

Br. 13. — *i sommer under asken*: Paa sit Besøg i Askov havde O. deltaget i et festligt Lag under det gamle Asketræ, kaldet Yggdrasil, som staar Vest for Skolens Gymnastiksal. — frk. Lange: vistnok Agnete Lange, som senere blev gift med Joakim Skovgaard.

Br. 14. — *Om jeg forstår dig?* Jeg havde skrevet til O., at jeg glædede mig ved gennem „Maalsagaen“ at faa en levende, historisk Forbindelse mellem Oldtiden og vore Dage.

Br. 15. — *mit Bjarkemål*: I „Historisk Månedsskrift“ for April 1886 findes: „Bjarkemål, gengivet efter Sakse i olddansk versemål af Axel Olrik.“ Heraf sendte han os senere Særtryk (se Br. 18). — *min bror amtmanden*, d. e. daværende Student, nu Højesteretsdommer Eyvind Olrik.

Br. 16. — *Kromans ny bog*, d. e. „Om Maal og Midler for den højere Skoleundervisning.“ O. anmeldte senere denne Bog i „Højskolebladet“ 1887, Sp. 1061—63.

Br. 17. E. S. — *vores ven Foss*, skal være: Jean Fischer i Klakring.

Br. 19. — *Hase* d. e. J. H. M. Haase, der var Lærer ved Birkerød Kostskole. — *i Birkerød til bryllup*, nemlig Filologen Johan B. Kochs Bryllup med O.'s Halvkusine Inger Heiberg (se Br. 17).

Br. 20. — *Ovre hos dig i søndags*, da vor anden Datter Elisabeth blev døbt ved Efteraarsmødet i Askov.

Br. 21. — *sv[ensk] gymnastik* blev drevet paa Falkenstjernes Skole paa Chr. Winthers Vej under Ledelse af K. A. Knudsen.

Br. 22. *Vilhelm Thomsen*, d. e. V. T.'s Forelæsninger i 1884 over sammenlignende Sprogforskning, nedskreven af O.

Br. 23. *Barfods bog*: Et Foredrag om Arvelighed, som jeg havde holdt i Aalborg, blev offentlig angrebet af Hospitalsforstander H. P. Barfod o. fl.

Br. 25. *Fredriksen* d. e. Skolebestyrer F. i Ordrup.

Br. 28. *Knud Knudsen*, d. e. den nuværende Gymnastikinspektør K. A. K., som er Gaardmandssøn fra Vestfyn. —

[ud]give et sproghistorisk arbejde sammen: Jeg havde skrevet til O. den 6. Juli 1887: „Ak, havde jeg tid til at gennemgå disse ting rigtig grundig! Så kunde vi sammen udgive en målsaga, hvori du skrev om det danske måls naturlige udvikling, og jeg om fremmedordenes indkomst.“

Br. 29. — *din Rask i H.bladet*: I Anledning af R. K. Rasks 100-Aars-Dag havde jeg skrevet om ham i „Højskolebladet“ 1887, N. 47—48. — *jeg læste i aften din poetik* [e i anden Stavelse synes sat med Vilje]: I „Historisk Månedsskrift“ IX. Bind havde jeg skrevet: „Politisk oversigt over sommeren 1887,“ hvori jeg, skønt ivrig Bergianer, havde søgt at skifte Sol og Vind lige mellem Partierne.

Br. 31. — *liden Erik*: vor ældste Søn, født den 2. Januar 1888. — *Paaskelørdag 1888* skrev jeg til O.: „Til lykke med den ny opgave, der er sat dig med udgivelsen af D. G. F.! Det er ret et arbejde som passer for dig, fordi det kræver både kærlighed til poesien og naturligt anlæg for bogormevæsenets detaljer. Jeg ønsker derfor ikke alene dig men tillige sagens venner til lykke og véd, at min mening i så henseende deles af mange brave folk omkring i landet. — Selvfølgelig får du lov „at ride videre“, når du først har gjort Sv. Grundtvigs efterladenskaber færdige! — Men nu er spørgsmålet: Vil det ikke blive meget vanskeligt for dig at stille dit arbejde i rette forhold til forgængerens, der — trods al ypperlighed — dog naturligvis i mange stykker vidner om forældede teorier. Selve textudgaven er vistnok fortræffelig anlagt; men det kritiske apparat og især de mange tidsansættelser; må de dog ikke ændres? — Vær nu så brav at lade de ordfortegnelser, du måtte udarbejde, blive samlede med særligt hensyn til sagens *kulturside*, så vi ikke blot får en samling *forældede* ord, men først og fræmmest en oplysende buket af *fræmmedord* og *fagord*. Det er dog den sikreste vej til videnskabelig at bestemme samtidens åndelige levemåde. — Jeg er nu i det hele kommen så vidt, at jeg regner „målsagaen“ for vor histories kærne. Men — til disse høje drømme svarer *mit arbejde* langtfra. Det *piner* mig ligefrem, at du spørger til det, ligesom det vilde plage en lille syg dreng, hvis en rask og vild kammerat kom farende ind til ham og bad ham komme ud at lege. Eller rettere sagt: Ligesom det vilde plage en dreng, der var ude i skoven efter fuglereder, når en artig kammerat spurgte ham, om han havde lært sine lectier. Jeg er i denne tid en omstrefjende, doven dreng, der er nær ved helt at løbe fra skolen!“

Br. 33. — *Ingeborg Trier på Østerhovgård*: Ernst Triers ældste Datter Ingeborg opholdt sig den Sommer hos Frederik Hansens paa Øster-Havgaard i Askov. — *Bang holdt foredrag om „fruen fra havet“*: Cand theol., senere Dr. phil. N. H. Bang var Lærer paa Birkerød Kostskole. Han talte klogt og klart om Henrik Ibsen. — *Plesner*, d. e. cand. theol., senere Sognepræst Julianus Plesner, som var Lærer ved min Søster Elines Børneskole i Askov. — *Brevets „E. S.“* skyldes, at O. ved en Fejltagelse har brugt to Brevark med blanke Mellemrum.

Br. 34. — *den gamle præstegård i Birkerød*: min Fader havde kort i Forvejen taget Afsked som Præst i B. og var flyttet til Hillerød.

Br. 35. — Den 12. Juni 1889 havde jeg skrevet til O., at vi ønskede, han skulde holde et Foredrag om sønderjydske Folkeminder ved Lærermødet paa Askov i August Maaned. — *russgalen*: hentyder til, at jeg havde skrevet: „Samtidig med, at jeg trækker mig tilbage fra venstrepolitiken, kaster jeg mig med begejstring over — Rusland.“

Br. 36. *Retskrivningen*: Jeg havde skrevet til O. den 26. 6. 1889: „Skal vi sætte retskrivningssp? [som den Gang var brændende] til forhandlingsæmne på lærermødet?“

Br. 37. *At skilles fra Jakob Knudsen*: J. K. havde begyndt Underhandling om at blive Valgmenighedspræst i Mellerup. Han flyttede fra Askov i Sommeren 1890.

Br. 39. I Begyndelsen af Aaret 1890 stillede Videnskabernes Selskab en Prisopgave om Middelnedertyskens Indflydelse paa Dansk i den senere Middelalder. Skønt jeg saa det haabløse for mig i at give mig i Kast med denne Opgave, rykkede den dog stærkt i mig, da den faldt ganske i Traad med min danske „Maalsaga“. Jeg skrev derom til O. den 20. April 1890: „Det gav ordentlig et Sæt i mig forleden Maaned, da jeg saa i Bladene om den Prisopgave, Videnskabernes Selskab har givet. Den falder jo paa det nøjeste sammen med det, der skulde kaldes mine Studier og Planer. Men ak — — Véd Du, om der er nogen, som agter at besvare den? Thorsen? Du selv??? —“ O. maa have troet, at jeg for Alvor tænkte paa at tage fat paa denne Opgave, siden han saa hensynsfuldt antyder, at den laa over min videnskabelige Magt. Som Svar paa hans Ytringer derom skrev jeg den 21. Juni s. A.: — „jeg mærkede nok paa Dit sidste Brev, at Du nærrede en venskabelig Frygt for, at jeg i Mangel paa Klarhed over min Stilling i eller rettere udenfor Videnskabens

Højsale skulde vove mig i Lag med Videnskabernes Selskabs Prisspørgsmaal. Men naar Du vil læse mit sidste Brev igen, saa vil Du næppe finde Din Frygt bekræftet. Mit sidste Ord i denne Sag er et ærligt Suk over min Afmagt overfor den Slags Opgaver.“ — *Lübbens handwörterbuch*: Paa en løs Seddel, indlagt i Brevet, havde O. skrevet: „August Lübben: mittelniederdeutsches handwörterbuch. Norden und Leipzig. Diedr. Saltaus verlag. 1888. 599 sider, koster vist henimod en halv snes mark.“ — *S. Frskr.*, d. e. Svensk fornskriftsällskab, hvoraf jeg ønskede at blive Medlem. — *Asta*, var Navnet paa vor yngste Datter, født den 13. Februar 1890.

Br. 40. *Marie Brodersen*: Billedhuggerinden, der senere blev gift med Carl Nielsen, besøgte os i Efteraaret 1890. — *Hans Holger Heiberg*: Søn af Apoteker C. H. i Ringkøbing.

Br. 41. — *højskoleforeningens kasserer*: jeg var Forretningsfører for „Dansk Højskoleforening“, som i de vanskelige Aar samlede Penge ind til Askov Højskole over hele Landet.

Br. 42. Med dette Brev fulgte et Særtryk af „Tre danske Folkesagn af Axel Olrik“ (fra Dania I). — *Brylluper*: Den 13. Maj 1891 blev Johanne Nutzhorn gift med Statskonsulent Axel Appel. Den 24. September s. A. skulde Ingeborg Schrøder giftes med Højskolelærer Jacob Appel.

Br. 44. *Aar eft. Holb. f. 107*: Holberg blev født den 3. December 1684. Brevet er altsaa fra 3. December 1891. — *Samme Erik*: min yngre Broder, nuværende Sognepræst Erik Begtrup, født d. 11. 2. 1864.

Br. 45. — *Lærdling*: havde i mit Brev været en drillende Betegnelse for den, der sidder indemuret i Studerekamret. — *Immanuel Sveistrup*: cand. theol., senere Sognepræst I. S., kom ved Nytaar 1892 til sin Onkel, Pastor H. Sveistrup i Vejen, for at indøves i Præstegerning. Han besøgte os flere Gange i Askov. — *præsten er vel ikke slem ved dig?* d. e. du fristes vel ikke for meget til at blive præst?

Br. 46. Min Fader døde i Marts 1892. Han var født i Juni 1809. — *Plenge i Viborg*: Den nuværende Sognepræst Axel P. var i adskillige Aar Forstander for en højere Pige-skole i Viborg. — *Axel Olriks Doktordisputats*: *Kilderne til Saksens Oldhistorie*, blev trykt i „Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie“ 1892. Særtryk deraf anvendtes ved Disputatsen.

Br. 47. (*Axel, jf. Sakse*): Professor Steenstrup opholdt

sig over, at O. skrev sit eget Fornavn med *x*, men Saxos Navn med *ks*. — Den 28. Maj 1892 havde jeg skrevet til O. om Disputatsen: — „Sproget er en lille Smule tilsløret endnu men dog i det hele djærvt, poetisk (til passelig Maade) og personligt. Indholdet røber en moden kunstnerisk Dygtighed, som jeg ærlig talt ikke havde tiltroet dig, en Sans for de store Resultater, kort og klar Behandling af de underordnede Elementer, — aldeles ingen „Lærdlingerier“. Feilberg og jeg er ganske enig om at rose dig saa meget, som du kan taale (naar du ikke selv hører derpaa). — Og saa fortjener du Tak, fordi dit Emne og din Stil gør dit Arbejde fornøjeligt og nyttigt for Lægfolk med Kærlighed til vor Fortidshistorie! — Et af de Afsnit, jeg synes allerbedst om, er det om „Elskov“; men jeg kunde have ønsket, at Fremstillingen af Olddigtningens (og Folkevisens) dybere Opfattelse var bleven lidt mere indgaaende, saa at den i saa Henseende kunde svare til den morsomme Analyse af Udviklingen paa Island. — Vilde Opponenterne tro paa Forklaringen Stark-Haderus? og paa den af „leysask af holmi?“ „Slig er alle sagaernes elskerinder“ — slem Norskhed! Indholdet tillige omtvisteligt. Halgerd er f. Ex. „handlende og villende“ i sit Kærlighedsforhold. Først efter den elskede Mands Drab sætter hun Husfrueæren i Kærlighedens Sted. (for *Ærens* Skyld tager hun Gunnar, kræver Plads, stjæler Ost o. s. v., men af *Kærlighed* græder hun, da Glum slaar hende, hævner ham o. s. v.).

Br. 49. Den 6. Marts 1893 skrev jeg til O.: „Kunde du tænke dig Muligheden af at bryde op fra Kbh. for at tage en Plads som højt hædret og vel lønnet Medarbejder ved Universitetet i Askov? Der er flere end mig, som har syslet med den Ide at faa dig herover. Feilberg vilde naturligvis blive sjæleglad derved, og Schrøder er svært tiltalt af Tanken. Nu har vi jo ogsaa saadanne udvortes Kaar, at du med Anstand kunde fæste Bo her med en trofast Ægtefælle. Men — du bliver vel næsten fornærmet over, at vi kan tænke os Muligheden af, at et saadant Bibliotheksdyr og Professor-emne kunde skulle ville turde burde forlade Kbhvn. Vi har i saa Henseende tænkt os, at du og Feilberg i Forening vilde kunne flytte Tyngdepunktet for „Folkevidenskaben“ her til Askov, saa alt andet af sig selv vilde trille her „ned“ bag efter og overvælde Eder med Hjælpemidler af enhver Slags. — Naa, i ethvert Fald kan du jo sende mig et haanligt Nej paa dette beskedne Spørgsmaal. Kunde du til et saadant Nej føje en Anvisning paa en dygtig Forsker af vort Moders-

maal m. m., der har Lyst og Anlæg for udvidet Højskolevirksomhed, da vilde dette — — være mig særdeles kært. —“

Br. 51. Under vor Søgning efter en videnskabelig dannet Dansklærer til Askov Højskole kom Tanken paa cand. mag., senere Dr. phil. Marius Kristensen. Dette gav Anledning til dette Brev fra O. — *soldateromvisninger*, d. e. Vejledning ved Soldaters Besøg paa Musæer.

Br. 53. — *mødets program*: I September 1894 blev der holdt et stort Højskolemøde paa Askov til Minde om den første Højskoles Oprettelse i Rødding 50 Aar tidligere.

Br. 54. *Hermed en tryksag*, nemlig et Nr. af „Naturen og Mennesket“, hvori O. havde skrevet en Afhandling „om Betydningen af Æventyr.“

Dette Brev er det sidste, jeg fik fra Axel Olrik, inden jeg i Efteraaret 1895 rejste fra Askov for at begynde Frederiksborg Højskole. — Da vi saaledes kom hinanden nærmere, saa vi lettere kunde træffes personlig, og da vi begge fra den Tid blev stærkt optagne i vore vidt forskellige Virksomheder, svandt vor Brevveksling ind til smaa Billetter uden Interesse for Eftertiden. — Men da den Tid, jeg var i Askov, falder sammen med de Aar, hvori Olrik modnedes til sin videnskabelige Livsgerning, danner de her meddelte Askovbreve jo ogsaa et godt afsluttet Hele.

Holger Begtrup.

GYLDENDALSKE BOGHANDEL

Axel Olrik

Folkelige Afhandlinger

Efter Forfatterens Død udvalgte og
udgivne af *Hans Ellekilde*.

5 Kroner.

Indhold: Danerne ved deres Fremtræden i Historien — Bjarkemaal. Danmarks ældste Digt — Ingjaldskvadet — Starkaddigtningens Udspring — Den nordiske Nationalitetsforskel i sin tidligste Fremtræden — Danmarks Sydgrænse i Heltesagnet — Arnald Islænding — Hagbard og Signe — Om Sønderjyllands Folkeviser — Kong Lindorm — Folkedigtningens episke Love — Øverød.

Af Pressens Udtalelser:

Det er en række af hans bedste og lettest tilgængelige afhandlinger, som det vil kunne have betydning for videre kredse at stifte bekendtskab med. Axel Olrik skrev altid en letlæselig stil og lagde stor vægt på, at formen skulde være således, at den ikke lagde hindringer i vejen for forståelsen, selv om læseren muligvis manglede visse forudsætninger for at følge fremstillingens vej, og han har gennem sine mange afhandlinger bidraget meget til at belyse

vor oldhistories vanskelige spørgsmål på en sådan måde, at menigmand umiddelbart har kunnet tilegne sig resultaterne deraf.

Gunnar Knudsen i „Nordisk Tidsskrift“.

Hver enkelt af disse Afhandlinger bærer Vidne om Forfatterens dybtgaaende Viden og skarpe videnskabelige Blik, og det samlede Udvalg giver et godt, afrundet Billede af denne originale og helstøbte Forskerpersonlighed.

„Berlingske Tidende“.

Mest umiddelbart møder man Axel Olrik i den lille Tale, som han i Septbr. 1914 holdt til de indkvarterede Soldater i Øverød, da de samledes i hans Hjem „Gammelbo“ . . . Den dybe Fædrelandskærlighed, der gik som en kraftig Strøm gennem al hans Virken, den umiddelbare Glæde, som betog ham, hver Gang han i Fortiden mødte noget stort og godt i Landsmænds Spor, det brændende Ønske, han nærede om efter Evne at være med til at forme den Forestillingskreds, af hvilken Slægten skulde søge ny Næring — hele den Sum af Varme, af Kundskab og af Tro, som gjorde ham til en af de mest ægte og dybe Karakterer, vort Folk har haft i det sidste Slægtled, møder vi her.

„København“.